MÁJOVÁ ČTENÍ V ROCE 2020

SVATÝ JAN SARKANDER

(K 400. VÝROČÍ JEHO MUČEDNICKÉ SMRTI)

Připravilo Centrum pro rodinný život Olomouc, 2020.

Určeno pro vnitřní potřebu. Neprodejné.

Upraveno a zpracováno podle „Májových čtení“ z roku 1970.

K májovému čtení o blahoslaveném Janu Sarkandrovi v roce 1970 bylo použito hlavně této literatury:

Tenora - Foltynovský, Bl. Jan Sarkander, 1920

B. Zlámal, Blahoslavený Jan Sarkander, moravský mučedník, 1969

B. Ráček, Československé dějiny, 1948

OBSAH

Modlitby 4
Janův život a mučednická smrt - I. část 4
Úvodem 4
Zdráv buď, otče… 6
Život Jana Sarkandra 7
Stěhování do Příbora 9
Dětství v Příboře 10
Mládí v Olomouci 11
Vliv jezuitů 12
V družině Panny Marie 14
Janova horlivost 16
Studia 17
Rozhodování 18
Jan Sarkander na bohosloví 20
Po dvou letech bojů a rozhodování 22
Kněz Jan Sarkander na prvních působištích 23
Janova další působiště 24
Jan Sarkander farářem v Holešově 25
Co se tehdy u nás dělo? 26
Pouť do Čenstochové 27
Lisovčíci u Holešova. Zatčení 28
Vrcholná statečnost 30
V žaláři 32
Smrt 34
Pohřeb 36
Osudy Sarkandrových ostatků 37
Osudy zúčastněných osob 38
Janovo blahořečení a svatořečení – II. část 39
Přípravy na blahořečení 39
Slavnost blahořečení 40
Žádost o kanonizaci 41
Svatořečení v Olomouci 43
Papež sv. Jan Pavel II. vzpomíná na kanonizaci 44
Zamyšlení v olomoucké Sarkandrovce 45

MODLITBY

ÚVODNÍ MODLITBA (každý den před májovým čtením)

Bože, na přímluvu Panny Marie, Vítězné Ochránkyně Moravy, a svatého Jana Sarkandra, Tě prosíme: Probuď Moravany a rozněť v nich radost z evangelia. Dej jim pochopit, že toto je poklad cennější než jakýkoli jiný a že ten, kdo ho našel, ho musí předávat dál. Dej všem ducha apoštolátu, mnoha mladým mužům dej povolání ke kněžské službě a mladým ženám k zasvěcení se Kristu, aby společně budovali Tvou Církev a horlivě usilovali o spásu duší. Skrze Krista, našeho Pána. Amen.

ZÁVĚREČNÁ MODLITBA (každý den po májovém čtení)

Svatý Jene Sarkandře, veliký ochránce naší krásné země, ozdobo a chloubo Moravy, vypros nám věrnost víře otců, věrnost povinnostem stavu za všech okolností a dětinnou důvěru k naší Matce, Vítězné Ochránkyni Moravy!

Otče náš + *Zdrávas* na modlitební úmysl dne.

I. JANŮV ŽIVOT A MUČEDNICKÁ SMRT

1. KVĚTNA

Úvodem

Opět jsou to láska a důvěra k Panně Marii, co nás zde shromažďuje. Věříme v Její nanebevzetí. Maria o nás ví, cítí s námi a miluje nás. Smíme zde být v živé víře jako na večerní besedě u Matky. Už vícekrát jsme slyšeli výzvu Boží Moudrosti, předčítanou jako výzvu naší nebeské Matky o svátku Jejího Neposkvrněného početí: „*Děti, slyšte mě! Blaze těm, kdo se drží mých cest. Blaze tomu, kdo mě poslouchá, kdo každý den bdí u mých dveří a dává pozor u veřejí mé brány. Kdo mě hledá, nalezne život a dostane se mu spásy od Pána.*“ (Př 8,32-35) Rádi poslechneme. Usedáme si v duchu k Tobě, Matko... O kom si necháme letos vyprávět?

Čtení bude o knězi z naší země, který věrně miloval Ježíše, Marii a svůj lid. Je to svatý Jan Sarkander, Slezan ze Skočova na Těšínsku. 17. března tomu bylo 400 let, co zemřel ve vězení olomouckého soudu. Dnes už tam soudní budova nestojí,

nad mučírnou se nachází kaple. V její dolní části je na původním místě skřipec, Janův mučící nástroj. Tam byl Jan Sarkander vyslýchán, tam byl dotazován na zpovědní tajemství. Tam osvědčil svou věrnost Ježíši, Marii a lidu. Jeho svědectví krve vysvitlo jako přímočarý paprsek spolehlivé víry, aby ozářilo všem nejistým a hledajícím náš věčný cíl a cestu k němu. Budeme se tedy vracet k událostem 400 let starým. Ne však kvůli tomu, že bychom milovali věci staré čistě jen pro jejich stáří. Je to kvůli tomu, abychom pochopili, že potýkáme-li se s obtížemi v náboženském životě, není to nic nového. Neboť *„všichni, kdo chtějí zbožně žít v Kristu Ježíši, budou pronásledováni"* (2 Tim 3,12). Čím více však kdo žije v Kristu Ježíši, tím více si může být jistý Jeho vítězstvím. Poznáním tohoto národního světce také prohlubujeme svou přináležitost k vlastnímu národu. Ve svém životopise Jana Sarkandra z roku 1861 říká Matěj Procházka (a teď si můžeme poslechnout slova více než půldruhého století stará), že je třeba pěstovat historii, *„aby náš národ prohlédl a poznal svou minulost, a tím i sám sebe, citu pro čest národní nabyl, skvělé příklady svých předků si za vzory k následování bral, z jejich pak poklesků i výstrahy vzal a jejich ne*štěstím zmoudřel, slovem, aby se nekolébal více v pouhých mrákotných citech, nýbrž aby […] oplýval rozumem, moudrostí a opatrností. Národ, jenž nezná svou historii, nezná také sám sebe a jest dle výroku pohanského mudrce Cicerona jako děcko, s nímž každý *ošemetník* dělati může, co chce."

Vzácnou pobídkou, abychom se letos zabývali našim světcem, jsou slova svatého papeže Pavla VI. v apoštolském listě napsaném k 1100. výročí smrti svatého Cyrila: *„Je Vaší dobrou vlastností, naši ctihodní bratři a milovaní synové, že jste si vědomi povinnosti, kterou máte, totiž připomínat si slavné skutky Vašich národů z dávné doby s touhou je následovat a pozorně slavit vynikající památné události zapsané na stránkách Vašich dějin. Děje se tak čas od času."*

Ať se tak tedy děje i o letošních májových večerech ke slávě Boha, všemohoucího Otce. Neboť velikost života našich světců je Jeho darem nám. V nich máme příklad a oni jsou našimi přáteli a pomocníky, kteří se za nás přimlouvají, jak říká preface o všech svatých. Svatá Panno a Matko Maria, Královno všech svatých, vyprošuj nám zdraví těla a pokoru duše, abychom se mohli v máji večer co večer u Tebe scházet a blíže se seznamovat s naším milým světcem.

Úmysl dnešní modlitby: *Prosíme za pokoru svého srdce.*

2. KVĚTNA

Zdráv buď, otče, od nás milovaný, jehož Slezsko dalo Moravě (Kancionál, č. 899)

Slezská vlasti, půdo svatá, zemi nejkrásnější všech,
tobě láska vrchovatá, tobě poslední můj vzdech.
Hvězdou jsi nám v srdce dána, hněv-li kolem nás a spor,
k dvěma sestrám upoutána pásmem věkověčných hor.
S nimi, vlasti, matko drahá, Tvůrce tebe vjedno klad,
vědomí ti dala Praha, víru věštců Velehrad.
S nimi k slávě vrchovaté, s nimi věčně jedno buď,
družka družku v lásce svaté na blaženou viňte hruď.
Ve spojení sester obou nechať slzy roníš teď,
k cíli vzlétneš krásy dobou, jen svých práv a činů hleď.
Slávou vzplanou hor tvých lemy, nivy rozhlaholí jas.
Bože, rodné slezské zemi slávu dej a sílu zas.

(Adolf Heyduk, 1835–1923. Hudba: Eduard Bartoníček)

S touto písní o zemi milované a pokorné přistupujeme ke kolébce svatého Jana Sarkandra. Jan pocházel ze Slezska; sám však byl národnosti moravské, jak o tom vypovídají i pozdější záznamy, spojené s jeho životní poutí, které vždy u Janova jména uvádějí „Skoczoviensis Moravus“. Těšínské Slezsko patřilo k zemím Koruny České již od roku 1291. V době Sarkandrova narození tam byla úřední řečí čeština (od roku 1573). Ale už dávno před politicko-právní úpravou vztahů k Čechám a Moravě vděčilo Slezsko za svůj kulturní a náboženský život kolébce kulturní a náboženské svébytnosti všeho Slovanstva – Velehradu. Arcibiskup svatý Metoděj vysílal své kněze až na Vislu, ba až k Moskvě. Slezskou krajinou procházela apoštolka Polska Doubravka, manželka knížete Měška I. Jakožto dcera Boleslava I. a neteř svatého Václava byla i ona plodem apoštolských námah svatých Cyrila a Metoděje. Slezským krajem ke Krakovsku procházel i svatý Vojtěch.

Pravdivě tedy zpívá slezská píseň: *„Vědomí ti dala Praha, víru věštců Velehrad.“* Jan Sarkander přišel ze Slezska, aby ukázal Moravě v dobách varu a úzkostí, že dědictví otců Cyrila a Metoděje je i po staletích živé a silné.

Úmysl dnešní modlitby: *Prosíme za lásku k naší moravské zemi a děkujeme za to, jakého obohacení se nám v životě dostává od druhých lidí.*

3. KVĚTNA

Život Jana Sarkandra

Jan Sarkander se narodil 20. prosince 1576 v nevelkém městečku Skočově v Těšínském Slezsku na levém břehu řeky Visly. Z roku 1603 je dochovaná listina městské rady skočovské. Na základě svědectví několika skočovských občanů v ní starosta a městská rada potvrzují, že Jan Sarkander a jeho bratři Václav, Pavel a Mikuláš pocházejí z řádných katolických rodičů Řehoře Matěje a Heleny, rozené Gurecké. Bratři i rodiče žili tak skromně a zbožně, že není nejmenší skvrny na životě jejich, ani jejich rodičů, městská rada tudíž neváhá vydat jim nejlepší svědectví, doporučující je přízni každého. Jan byl druhým ze sourozenců a kromě jmenovaných bratrů měl ještě sestru. Otec Řehoř patřil pravděpodobně k nejnižší venkovské šlechtě. Matka pocházela z drobné rytířské šlechty rozvětveného slezského rodu z Kornic. Jan Sarkander byl pokřtěn ve skočovském filiálním kostele Povýšení svatého Kříže. Farní kostel patřil tehdy již 16 let (od r. 1560) protestantům. Nešťastná vlna reformace, vyvolaná lidskými chybami, zvláště pýchou na obou stranách i zájmy světských vládců, spojená s šířením mylné, pravdě evangelia, kterou věrně střeží Církev, neodpovídající nauky a podnícená roku 1517 veřejným vystoupením německého řeholníka Martina Luthera, zasáhla totiž i Těšínsko. Stoupenci hnutí, které se obrátilo proti právoplatným autoritám Církve, byli nazváni protestanty, a to díky tomu, že protestovali proti usnesení říšského sněmu ve Špýru roku 1529, který šíření nově vznikající víry zakázal. Jelikož však byly novému učení nakloněny i vládnoucí třídy, přivlastnili si protestanté mnoho ze stávajících chrámů a církevních majetků taktéž na Těšínsku, včetně farního kostela ve Skočově. Rodina Sarkandrova zůstala věrna původní cyrilometodějské víře, tedy nezkreslené pravdě evangelia, jak nám ji zvěstovali naši svatí Otcové. Povzbuzovaly ji k tomu patrně i příbuzenské vztahy k olomouckým biskupům té doby, konkrétně k Janu XIV. Grodeckému (1572–1574) a Stanislavu Pavlovskému (1579–1598), jakož i k jezuitovi Melicharu Grodeckému. Ten byl později (roku 1619) se dvěma svými kněžskými spolubratry v Košicích umučen pro víru. Dnes jsou známí pod přídomkem *„Košičtí mučedníci“* – byli svatořečeni, podobně jako náš Jan, svatým papežem Janem Pavlem II.

Roku 1589 zemřel otec rodiny Řehoř Sarkander. Janovi bylo tehdy 12 let. Jako osiřelá se cítila ovdovělá matka Helena. Věřící a zbožná paní se ovšem nemohla dívat vstříc budoucnosti s úsměvem, jak se to chválí v zrcadle vzorné hospodyně v Písmu svatém (Př 31,25). Dívala se do budoucnosti s obavami. Přestala se ve Skočově cítit doma a přestěhovala se i s dětmi do Příbora. Tam už byl Sarkandrův nevlastní bratr Matouš Vlčovský. U něho také vyrůstal další z jeho bratří Mikuláš Sarkander. Paní Helena však nepřesídlila do Příbora, aby se o ni staral syn, ale aby se tam lépe mohla starat o výchovu svých dětí. V Příboře byla katolická škola. Matka Sarkandrová byla přesvědčena, že taková škola dá jejím dětem více než nábožensky rozdělený domov ve Skočově. Ukazuje se, že to opravdu nebyla jen

zdvořilost v posudku skočovské městské rady, když tam napsali, že Jan a jeho bratři pocházejí z řádných katolických rodičů. Tito rodiče přivedli své děti na svět, aby je podle svého nejlepšího vědomí a svědomí přivedli na správnou cestu k Bohu.

Kdysi se říkávalo: *„bez otce – bez chleba“*. Sarkandrovic děti sice otce ztratily, ale jejich matka se jim uměla postarat i o chleba. I když nelze mluvit o zámožnosti, přece jen dovedla paní Helena poslat rok po manželově smrti syna Mikuláše do škol do Olomouce a o několik let později tam poslala i Jana. Tak se postarala ještě i o víc než jen o chleba. Na Skočovsku se vypravuje, že Janova matka, chystajíc se k porodu, uchýlila se do sklepa ze strachu před vojáky. To je možné, protože v době Janova narození se na Těšínsku chystala vojna proti Polákům; pro smrt císaře Maxmiliána II. však k této válce naštěstí nedošlo. Ale matka chtěla svého syna přivést na svět nerušeně. Nyní jí záleželo na tom, aby dětem mohla poskytnout ono *„víc než jen chleba“* a víc než nerušenou existenci: především zdravou, neporušenou výchovu a vzdělání v původní cyrilometodějské víře.

Svatá Maria, Matko dobré rady, poraď našim rodičům, jak mají své děti vychovávat.

Úmysl dnešní modlitby: *Za rodiče, aby své děti vychovávali ve zbožnosti.*

4. KVĚTNA

Stěhování do Příbora

Svatý Jan Sarkander vyrůstal v době, kdy se nemluvilo o ekumenismu. Křesťané se tehdy vášnivě spíš rozdělovali, než aby mysleli na horoucí prosbu Pána Ježíše ve večeřadle: *„Aby všichni byli jedno.“* (Jan 17,21) Některým se naivně zdálo, že když přeruší spojení s biskupy, tj. právoplatnými nástupci apoštolů, a zvláště s biskupem římským, papežem, jakožto nejvyšším pozemským představitelem Církve svaté a chybující zároveň, že tím úžeji budou spojeni s Kristem. Neuvědomili si, že mimo Církev nelze najít pravdu o Kristu – jejím božském Zakladateli. Každý totiž chtěl mít svou pravdu. Hájil ji, prosazoval a bojoval za její uznání. A kdo měl v rukou moc, byl přesvědčen, že smí mít v rukou i svědomí svých poddaných.

Začínala se uplatňovat zásada *„cuius regio, eius religio“* neboli *„čí panství, toho náboženství“*, tzn.: komu patří území, toho se tam bude vyznávat i náboženství. Tato nesprávná zásada, která znásilňovala svědomí lidu, byla uzákoněna roku 1555 na sněmu augšpurském ve prospěch tehdy vítězných protestantů. Poddaný, který se svému pánu nechtěl ve víře přizpůsobit, mohl svůj majetek prodat a vystěhovat se.

Vdova po zemřelém Řehoři Sarkandrovi, paní Helena, rozená Gurecká, se patrně ze Skočova odstěhovala ráda. Její nové bydliště, město Příbor, bylo majetkem olomouckých biskupů. V té době byl biskupem olomouckým Stanislav II. Pavlovský (1579–1598), rodem Slezan. Byl to nadšený, dnes bychom řekli progresivní a pokoncilní biskup, neboť působil právě v době poměrně nedlouhé po ukončení věroučně i pastoračně velmi významného reformního tridentského koncilu, který se konal v letech 1545 až 1563. Jako biskup si Stanislav vytyčil za cíl uvést do praxe jeho usnesení. Za úspěšného pomocníka k tomu považoval cyrilometodějskou myšlenku, ježto právě v době jeho římských studií byly tam, ve Věčném městě v kostele svatého Klimenta, nalezeny ostatky našeho svatého Cyrila. To podnítilo Stanislavův zájem o cyrilometodějský odkaz na Moravě i věrnost tomuto odkazu: nezfalšované cyrilometodějské víře, která je základem spolehlivého štěstí. Nedosáhl sice na papeži Řehořovi XIII. přenesení ostatků svatého Cyrila na Moravu. Ale od své myšlenky neustoupil. Právě v Příboře zbudoval roku 1580 při farním kostele Narození Panny Marie cyrilometodějskou kapli (dnes je zasvěcena svatému Antonínu Paduánskému). Roku 1589 vydal pak pro Příbor nový městský řád, podle něhož mohli být do města přijímáni jen katolíci. A právě v tom roce se paní Helena Sarkandrová s dětmi usadila v Příboře.

Tou dobou se biskup Pavlovský chystal na cestu do Říma, aby podal papeži zprávu o své diecézi, která tehdy zahrnovala celou Moravu. Ve zprávě uvádí: *„Vyznání katolické víry se počalo svatými bratřími Cyrilem a Metodějem, apoštoly národa moravského a potom i českého, před více než 700 lety. Ale kterýmisi novotáři byla víra uvedena do největšího nebezpečí.“*

Úmysl dnešní modlitby: *Abychom byli vděčni za nezasloužený dar pravé víry, příslušnosti ke Kristově Církvi a abychom si všichni uvědomovali, jak veliký poklad máme v cyrilometodějském dědictví.*

5. KVĚTNA

Dětství v Příboře

Jak byla asi paní Helena ráda, že v katolickém prostředí města Příbora je rodná víra jejích dětí v bezpečí. Jistě si také pokládala za čest, že je aspoň vzdálenou příbuznou biskupa Pavlovského. Tím spíše pochopíme její úsilí pro víru a pro Církev také něco udělat. Roku 1590 posílá svého syna Mikuláše na latinské školy do Olomouce.

Mladší – asi dvanáctiletý – Jan začal chodit do místní farní školy. Byla to škola česká, v dřevěné budově u farního kostela. Ve škole se dostávalo žákům průpravy k činné účasti na bohoslužbách, zvláště ve zpěvu. Hlavními předměty byly náboženství, čtení a psaní.

Do Jeníčkova srdce, vzdělávaného doposud hlavně slovem, láskou a příkladem matčiným, zasévali teď další setbu Boží příborský pan farář Mikuláš Judex a pan učitel Jan Zelinka, kterého do funkce *„školního mistra“* jakožto *„člověka katolického“* ustanovil biskup Pavlovský.

Noví lidé řekli novému žáku jistě mnoho slov. A přemnoho jich Jeník zapomněl. Ale asi nikdy nezapomněl, jací to byli lidé, kteří ho vychovávali. Cítil později sám na sobě, že to bylo dobré, když všichni táhli za jeden provaz a jedním směrem, a tak se mu dostalo výchovy jednotné a ucelené; člověku je uchystáno dosti osobních zápasů mezi duší a tělem, mezi dobrými úmysly a náchylností ke zlému. Není třeba ten zápas ještě ztěžovat zápasem výchovných činitelů. Naopak. Cílevědomá a ucelená náboženská výchova vytváří prostředí, ve kterém sice mladý člověk své problémy také má, ale ve kterém je může řešit správně a pro dobro vítězně. Taková výchova poskytuje pevnou orientaci v životních hodnotách, podává spolehlivou ruku, aby se mladý člověk vydal na cestu směřující k rozvinutí charakterní osobnosti. Mladičkému Janu Sarkandrovi se právě v obrozujícím se náboženském prostředí města Příbora takové výchovy dostalo. To byl předpoklad do budoucna, aby mohl ve spletitých situacích obstát podle Božího slova: *„Buď pevný ve svém přesvědčení, vždy stejné ať je tvé slovo. Buď pohotový, abys naslouchal, ale odpověď dávej rozvážně. Rozumíš-li něčemu, poraď svému bližnímu, jinak si polož ruku na ústa.“* (Sir 5,10n)

Starejme se, abychom podobně vhodné výchovné prostředí vytvářeli našim dětem.

Úmysl dnešní modlitby: *Za děti a vychovatele.*

6. KVĚTNA

Mládí v Olomouci

(Památka sv. Jana Sarkandra; možno připomenout, že 6. května 1860 byl Jan Sarkander prohlášen blahoslaveným)

Víme předem, že náš světec skončí jako mučedník. Jako zbožně vychovávaný chlapec snad častěji odříkával formule vzbuzení tří božských ctností: víry, naděje a lásky. Ujišťoval Boha i sebe, že se chce raději všeho vzdát než jej hříchem ztratit. Podobně zpíváme někdy: *„… pro Tvé jméno trpěti a mříti jest nám touhou jedinou“* (Boží cesta, píseň č. 16 *Shlédni, Bože*). Kdyby tak na nás ono *„trpěti a mříti“* přišlo, byli bychom k tomu ochotni? Kdyby to přišlo náhle, pak snad ano. Aspoň sem tam někdo. Ale mučednictví jen tak náhle nepřichází...

Při poslední večeři nešla Petrovi z mysli poznámka Pána Ježíše: *„Kam jdu Já, tam vy přijít nemůžete.“* (Jan 13,33) Proto se Ho zeptal: *„Pane, kam jdeš?“* Ježíš odpověděl: *„Kam Já jdu, tam za Mnou teď nemůžeš jít; půjdeš však za Mnou později.“* Petr Mu řekl: *„Pane, proč nemohu jít za Tebou už teď? Svůj život za Tebe položím!“* Ježíš mu odpověděl: *„Svůj život za Mne položíš? Amen, amen, pravím tobě: Dříve než kohout zakokrhá, třikrát Mě zapřeš.“* (Jan 13,36-38)

Petr to jistě myslel upřímně. Ale *„láska, která je ochotna dát život za druhého, nerodí se ve chvíli posvátného nadšení. Ona zraje v životě plném práce, věrnosti a obětavosti,“* píše ve svém komentáři k tomuto místu biblista dr. Pavel Škrabal. Obyčejně je nutno denně zápasit a je třeba tisíckrát nenápadně zvítězit, než se člověk stane zjevným hrdinou. Kdo nebyl vyzkoušen v maličkostech, ten možná pokorně neobstojí ani ve zkouškách velikých. Proto se bude i náš světec do života plného práce, věrnosti a obětavosti zaškolovat.

Úmysl dnešní modlitby: *Za naši věrnost v maličkostech.*

7. KVĚTNA

Vliv jezuitů

Asi jako šestnáctiletý jinoch přišel Jan Sarkander – podobně jako předtím jeho bratr Mikuláš – na latinské školy otců jezuitů v Olomouci.

Jezuity čili Tovaryšstvo Ježíšovo založil Španěl svatý Ignác z Loyoly roku 1540, aby byli vždy pohotovi k službám papeži. Do Olomouce je uvedl čtvrtý předchůdce Stanislava Pavlovského biskup Vilím Prusinovský roku 1566. Zamýšlel vybudovat v Olomouci univerzitní studium („studium generale“). Tento úmysl byl uskutečňován postupně a zvolna. Teprve rok po smrti Prusinovského (zemřel roku 1572) potvrdil jezuitskou kolej v Olomouci papež Řehoř XIII. Císař Maxmilián II. jí udělil právo, *„aby všichni a jednotliví studenti a žáci, kteří u jezuitů v řečené koleji budou poslouchat přednášky a budou shledáni hodní a způsobilí, mohli a měli býti od nich povýšeni ke kterékoli hodnosti zdarma a podle obyčeje řádového a aby ti pak takové cti a vážnosti stále požívali, jako kdyby na kterékoli univerzitě německé, italské, španělské a francouzské byli povýšeni“.*

S podporou biskupa Pavlovského budovali jezuité své studijní ústavy dál. Působením papežského vyslance Antonína Possevina založil papež Řehoř XIII. u olomouckých jezuitů nadaci, z níž mělo být v jejich ústavu vydržováno 50 studentů ze severských zemí (tedy dnešního Švédska, Norska, Finska, Dánska, dále Pomořan, Pruska, Livonska, Ruska a z Uher). Tak v Olomouci vyrůstala inteligence, od níž se očekávalo, že bude doma působit ve prospěch katolické víry.

Ve studiu se věnovala největší péče latině. Je to jazyk dnes sice mrtvý, ale dokonalý. Jeho studiem se žáci učili a doposud učí správně myslet, přesně se vyjadřovat a vyjadřovat se i krásně. Neboť jakkoli mnoho záleží na tom, co kdo říká, tak nejednou více záleží na tom, jak to kdo řekne. Sdělovaná pravda nás více zaujme, jestliže se nám její sdělení líbí. Živé slovo je nejběžnější prostředek, jímž se člověk projevuje. Sám Spasitel zjevil převážnou část svatých skutečností právě živým slovem. Doprovázel je ovšem „světelnými obrazy“ svých skutků.

Jezuitští žáci byli vedeni nejen k tomu, aby dovedli poznanou pravdu pěkně vyjádřit, ale i k tomu, aby dovedli podle pravdy žít. Pracovní den začínával u nich velmi záhy mší svatou. Vyučování začínalo již o půl sedmé hodině a trvalo jen dvě a půl hodiny. Odpolední, stejně dlouhé vyučování začínalo v jednu hodinu. Kromě přednášek a soukromého studia se žáci zdokonalovali studijními rozhovory mezi sebou, disputacemi, řečnickými cvičeními i pořádáním divadel – ať už venku na dvoře, nebo i v kostele, někdy též v biskupském paláci.

Hlavní prázdniny nebývaly delší než jeden měsíc. Více volna však bývalo během studijního roku, takže studenti měli možnost probíranou látku skutečně prožít. Neučilo se nakvap.

Vyspělí žáci byli po několika letech zapsáni do matriky některé univerzity nebo akademie. To bývalo spojeno s veselou studentskou slavností, zvanou beánie. Zapisovaní studenti si při ní museli vytrpět lecjakou taškařinu.

8. června roku 1597 se takové beánii podrobil Jan Sarkander. Byl zapsán do matriky olomoucké akademie. Spolu s ním bylo přijato na vysoké studium ještě 21 beánů (z toho 9 Slezanů, 4 Poláci, 2 Uhři a 2 Němci). Všech žáků bylo tou dobou u jezuitů v Olomouci asi 600. Na tehdejší poměry to byl slušný počet. Studium a soužití žáků z různých národů jen více rozšiřovalo jejich duševní obzory.

Jak studoval Jan Sarkander a jaké bylo jeho chování? Nemáme o tom žádné podrobnější doklady. Víme ovšem, že se z něho stal přesvědčený kněz a že dobojoval dobrý boj. Tato velikost, kterou, žel, povrchní a tělesný člověk nechápe, nespadne nikomu do klína. Bývá výsledkem tisícerých poctivě udělaných maličkostí. V pořádné stavbě nelze bez ošklivých následků vynechat kus zdiva. Ve složitém stroji musí být každá součástka spolehlivá a na svém místě. Náš organismus se vyvíjí tím zdravěji, čím spořádanější je každá jeho buňka.

Duch Jana Sarkandra vydržel velký nápor různých názorů, mínění a nepřátelství. Asi by neobstál, kdyby jeho charakter nestál na pevných, hlubokých a poctivých základech. Tyto základy si člověk hloubí a buduje ve svém srdci a ve své povaze v mládí. Mladý student Jan Sarkander jistě nešidil základy svého vzdělání a své sebevýchovy. Ztratil na studiích své mládí? Anebo v něm vyzískal hodnoty pro celý život?

Úmysl dnešní modlitby: *Za mládež, aby viděla svou radost ve splněných úkolech.*

8. KVĚTNA

V družině Panny Marie

Jan Sarkander nešidil základy svého vzdělání a sebevýchovy. To neznamená, že byl škarohlíd. Beánie bývaly velmi veselé. Starší studenti v přestrojení „trápili“ ty mladší. Nechybělo ani polévání vodou. Ale *„všechno má svou dobu, každá činnost pod sluncem má svůj čas“.* (Kaz 3,1) A přestože si život na zemi zpříjemňujeme, nepřestává být země slzavým údolím, z něhož ke štěstí vede jen jedna spolehlivá cesta – a tou je Ježíš Kristus. Ti, kdo se zodpovědně starají lidem o štěstí, které nezklame, a o radost, která nezhořkne, starají se, jak snáze se k Ježíši dostat a jak s Ním zůstat věrně ve spojení. Jezuité neměli ženskou větev svého Tovaryšstva, jak tomu bývá u jiných podobných duchovních společností. Ale celý řád, veškerou práci a plány svěřili do ochrany Ženě: Panně Marii. Poněvadž právě s Ní přicházíme snáze k Ježíši a Ona podivuhodně a úspěšně dbá o to, abychom Mu dovedli zůstat věrni.

Poprvé sdružil jezuitské studenty pod ochranu Panny Marie pater Jan Leunis v Římě roku 1563. Nazval toto sdružení „Mariánskou družinou“. Z Říma se rozšířily Mariánské družiny – po schválení papežem Řehořem XIII. roku 1584 – po celém katolickém světě. Nejčastěji byly zakládány mezi studenty. V Praze založil první Mariánskou družinu u jezuitů roku 1575 svatý Edmund Kampián. Původně byl anglikánským jáhnem v Londýně. Dospěl však k pravé víře a stal se katolíkem; v Římě vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova, studoval v Brně a v Praze, kde poté působil i jako profesor a kde byl rovněž vysvěcen i na kněze.

Téhož roku 1575 byla podobně jako v Praze založena Mariánská družina i v Olomouci.

Myšlenka žít v živé víře pod ochranou Matky a Panny Marie byla Janu Sarkandrovi blízká a milá. Doma byl – zvlášť po brzké smrti otcově – upjat na matku, která ho naučila ctít ve Slezsku tak uctívanou Matku Boží Čenstochovskou. V Příboře chodil Jan do kostela Narození Panny Marie. K Její matce svaté Anně chodil na poutě do Staré Vody u Libavé. Z dětských zážitků mohl mít jeho vztah k Panně Marii cosi dětsky oddaného a snad i sentimentálního. V rozpuku mládí mohl prožívat, jak myslet na Marii je *„lahodnější než med a mít ji za podíl, že je sladší než plástev medu“*, vždyť *„vylévá poučení v proudech jako Nil, jako Gichon ve dnech vinobraní.“* (Sir 24,20.27) Avšak s rozšiřováním duševních obzorů poznával, že Maria je i něco jiného než sladkost. V době, kdy se zdálo, že v severní Evropě a v Anglii bude Církev rozleptána hříchy proti pokoře, poslušnosti a lásce a zviklána věroučnými omyly, jevila se právě Panna Maria jako vycházející jitřenka naděje, jako útěšná luna i vítězné slunce, jako dobře sešikované vojsko, jako Žena zalitá Sluncem a drtící hlavu pekelného hada. Neboť právě úcta k Matce Boží je projevem úplné katolické víry v Ježíše Krista, Pána a Boha, který *„pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe, skrze Ducha Svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem“*

(Vyznání víry nicejsko-cařihradské). Být aktivním katolickým křesťanem znamenalo – a stále znamená – bojovat a vítězit v legiích ctitelů Panny a Matky Marie.

Studentům také nemohlo být neznámo, jak dobojoval svůj boj ten, jenž založil u nás první Mariánskou družinu v Praze, svatý Edmund Kampián. Roku 1580 byl poslán z Prahy jako misionář do své vlasti, odtržené od církve římské, do Anglie. Přišel tam v přestrojení za klenotníka, prošel napříč celou zemí a svým ohnivým duchem i svátostmi Kristovými křísil život pronásledované a unavené Církve. Ani ne po dvou letech – bylo to za vlády královny Alžběty (1558–1603) – byl zatčen, čtyřikrát ukrutně mučen a po skvělé obhajobě katolické víry 1. prosince 1581 s několika přáteli oběšen a rozčtvrcen. Toť častý osud věrných vyznavačů. Odradí, anebo nadchne?

Student Jan Sarkander si uvědomoval, že situace víry ve světě i doma žádá od něho odpověď. Dal ji. Roku 1596 – to mu šlo na dvacátý rok – vstoupil do družiny Nanebevzetí Panny Marie. Jejím ředitelem byl pater Jindřich Aquensis. Starostou Slezan Jan Scintilla, bakalář svobodných umění, později městský sudí v Olomouci a díky této funkci i svědek Janova mučednictví. Ale to teď ani jeden z nich netušil. Pod vedením družinového starosty se Jan Sarkander věnoval tomu, co mělo v mladých srdcích vypěstovat nadšenou lásku k Panně Marii, lásku schopnou druhé zapalovat a získávat. Byly to pravidelné modlitby, účast na duchovních promluvách, duchovní čtení a milosrdné skutky: návštěvy žalářů, špitálů, chudobinců a k tomu i vyučování náboženství.

Úmysl dnešní modlitby: *Za opravdovou úctu a lásku k Panně Marii a touhu získat pro Jejího Syna každého člověka.*

9. KVĚTNA

Janova horlivost

Mimořádná situace vyžadovala mimořádnou horlivost. Turecký sultán Mohamed III. postupoval s vojskem na Uhry, moravští stavové sbírali vojsko na obranu. V Olomouci byly konány čtyřicetihodinové pobožnosti, mariánští sodálové (z latinského slova „sodalis“ – druh, společník) prodlévali na modlitbách před Nejsvětější Svátostí i v noci, přítomnost biskupa Pavlovského s celým dvorem dodávala pobožnosti mimořádnou důležitost. V následujícím roce přidali mariánští sodálové k úkonům zbožnosti i dobrovolné veřejné sebemrskání. Papež Kliment VIII. burcoval křesťanské vladaře, aby se postavili Turkům na odpor. Úzkost svírala srdce věrných, když viděli Církev uvnitř rozleptávanou, zvenku ohroženou.

2. června 1598 zemřel v Kroměříži šlechetný biskup Stanislav Pavlovský. 18. června měl pohřeb v Olomouci. Jezuitští žáci jej doprovázeli na poslední cestě do katedrály. Tam v kapli svatého Stanislava odpočívají jeho tělesné pozůstatky doposud.

Zdálo se, že ranám nebude konce. Koncem roku 1599 vypukl v Olomouci mor. Během půl roku zemřelo ve městě 6050 lidí. Školy byly uzavřeny, studenti se rozjeli domů. Jan Sarkander odešel do Příbora. Šlo mu na 23. rok. Jeho starší bratr Mikuláš už byl knězem a působil ve Velkém Meziříčí (v letech 1596–1599). Jan mu tam v době svých olomouckých studií někdy vypomáhal.

Na jaře roku 1600 se studenti vraceli do Olomouce. Učit se začalo po Velikonocích. Jan se do Olomouce nevrátil. Bránilo mu něco? Zvenku? Nebo ve vlastním srdci? Zanechá snad studií? Je však duchovním synem Panny Marie. A to je skutečnost plná naděje. Zkušenosti to potvrzují.

Úmysl dnešní modlitby: *Za mládež, aby měla apoštolské smýšlení.*

10. KVĚTNA

Studia

Stále výš! (Jan Sarkander v Praze)

13. května roku 1600 přešel Jan Sarkander náhle do Prahy, aby tam – opět na jezuitské univerzitě – dokončil svá filosofická studia. Jezuité se usídlili v Praze v klášteře u svatého Klimenta roku 1556. Jejich příchod vyjednával jistý Holanďan – svatý Petr Kanisius. Zpočátku měli jen gymnázium. Za 6 let (roku 1562) měli univerzitu o dvou fakultách (teologické a filosofické). Kolem roku 1600 bylo na klementinských školách kolem 700 posluchačů, v dalších dvaceti letech se tento počet zvedl na 1500 a nadále stoupal. V době, kdy se toto nové školství rozvíjelo, se počet žáků staré Univerzity Karlovy pohyboval jen mezi 20 až 30. Jan Sarkander si zajistil ubytování v jezuitském semináři, kterému se říkalo „dům chudých“. Tam byli studenti ubytováni zadarmo. Na vydržování tohoto i jiných podobných domů přispívali papežové Řehoř XIII., Sixtus V., leč i dobrodinci domácí, zvlášť šlechtický rod Lobkoviců.

Dne 22. října 1600 byl Jan Sarkander zapsán mezi univerzitní posluchače a téhož dne se stal sodálem družiny Zvěstování Panny Marie. To byla ta družina, kterou v Praze založil (roku 1575) původně se 12 studenty u svatého Bartoloměje svatý Edmund Kampián. Pražská Mariánská družina vynikala horlivostí neméně než olomoucká. Sodálové si často ukládali dobrovolné kající skutky a vypomáhali ve špitálech a chudobincích. Takto Jan ve vzdělání i v sebevýchově navázal na svou dosavadní práci a s novou horlivostí v ní pokračoval. V prvním roce studoval logiku, ve druhém fyziku. Roku 1602 byl promován na bakaláře svobodných umění. Kandidátů bylo tenkrát 27, Jan byl šestnáctý. Přátelé skládali na kandidáty oslavné básně. I na Jana Sarkandra. Zvláštností promočního ceremoniálu bylo, že po vyznání víry čekatelé přísahali, že budou vždy hájit nauku o neposkvrněném početí Panny Marie.

O rok později – po studiu metafyziky – v květnu 1603 byl Jan promován na mistra filozofie. S ním bylo promováno už jen 11 bakalářů, čtyři z nich byli Češi, dva Slezané, ostatní Němci. V chrámě usedl na křeslo rektor univerzity. Kandidáti přísahali (slovem „iuro“) a dotykem na žezlo slibovali, že budou rektora i kancléře univerzity poslušní, že zachovají pokoj v univerzitě a že budou dbát o její dobrou pověst. Promující hodnostář jim podal prsten a prohlásil, že tento kroužek je znamením věrnosti, kterou se nový mistr zavazuje k moudrosti jakožto snoubence. Na rameno dostali doktorský kožíšek, který měl upomínat na vážnost mravů. Na hlavu dostali doktorský biret. Promotor každého objal, políbil a noví mistři přednesli své projevy. Následovalo děkování, gratulace a slavné *„Te Deum laudamus“ – „Bože, chválíme Tebe“*. Lesk Sarkandrovy promoce zvyšovali vyslanci ze Španěl a z Florencie.

Nový mistr svobodných umění (dnes bychom řekli doktor filozofie) byl u cíle. Nebyl to cíl poslední. Tím je dosažení Boha – branou smrti – a k té ještě cesta daleká.

Úmysl dnešní modlitby: *Za představitele inteligence; aby vždy hledali opravdovou moudrost a našli ji v Bohu a životě s Ním.*

II. KVĚTNA

Rozhodování

Co teď? Janu Sarkandrovi bude 27 let. Deset let se ve školách a Mariánských družinách stále na něco připravoval. Teď patřil mezi připravené. Co léta přijímal, má nyní rozdávat druhým. Církev to od něho očekává. Panna Maria ho k tomu zve. Matce Heleně tolik na tom záleželo, aby se katolická víra upevnila. Příklad Edmunda Kampiána nutkal k zamyšlení: Mám se dát na jeho dráhu? Stanu se knězem?

Teď by měl Jan dělat něco ve prospěch víry. Hlásání, šíření, prohlubování víry – to by byla náplň pro práci vzdělance na celý život. Těžko říci, že by se to mohlo stát živobytím. Ne, toto není chleba do ruky. Spíše něco jako žebrácká hůl. Jan to znal. Viděl to na svém bratru Mikulášovi ve Velkém Meziříčí, jemuž z Olomouce jezdil vypomáhat.

Mikuláš Sarkander působil už zatím ve Vyškově a v Brně. Ale Jan, nyní mistr svobodných umění, ve Velkém Meziříčí ještě stále někoho měl. Byla tam Anna Plachetská. Dívka, která se stala paní jeho srdce. Zjevila se mu jako anděl a on na ní viděl vše v tom nejpěknějším světle. Zdá se, že mu nevadí ani to, že je luteránka. Jemu, jenž byl vzděláván a vychováván na apoštola víry katolické! To se poddá, myslí si. Zamilovaný člověk si troufá, dělá si velké naděje. Získám ji... To přece bude také apoštolát!

Nemám však udělat více? Je mimořádná doba. Doma na Moravě přišel po Pavlovském nový biskup, František kardinál Dietrichštejn (v úřadu v letech 1599–1636). Jan ho viděl v Praze, když tam navštívil jezuitskou kolej. Byl to mladý biskup. Neměl ještě ani třicet let, když přijal biskupskou berlu a mitru. Narodil se v Madridu, kde byl jeho otec Adam z Dietrichštejna vyslancem českého krále a římského císaře Maxmiliána II. Po matce, vévodkyni Markétě de Cadorna, byl Španěl a měl španělskou výchovu. Studoval však v Praze u jezuitů, kde byl také roku 1597 vysvěcen na kněze. Nato se vrátil do Říma, aby se po dvou letech ujal moravské církve a pozvedl v ní katolickou víru. To taky dělal. Byl to státník a politik. Nicméně zároveň i horlivý a skromný kněz, kazatel a misionář. Své kněžstvo vzdělával osobním příkladem. Hodně zdůrazňoval vnitřní život. Nikdy nepil víno. Radostí mu bylo podávat svaté přijímání. Procesí vodíval bosý a chudým dokázal vystrojit hody. Také při Božím Těle v Olomouci chodíval bos, zatímco ještě biskup Prusinovský (1565–1572) byl nošen na nosítkách...

Jan cítil, že do Církve vane nový vítr. Čas běžel. A on se nemohl rozhodnout. Nevíme ani přesně, kde v té době byl. Zdržoval se snad tehdy ve Velkém Meziříčí? Byl tam snad ve službách rodiny pana Ladislava Berky z Dubé, u něhož byl zprvu Janův bratr Mikuláš zámeckým kaplanem? Vždyť právě ve Velkém Meziříčí bydlela Anna Plachetská...

A už uplynul rok od Janovy promoce. Zadíval se někdy na svůj promoční prsten? Jsi zasnouben Boží moudrosti! K ní je třeba přivést všechen lid. Kdo jej přivede? Vtělená Moudrost říká: *„Když někdo přichází ke Mně a neklade svého otce, svou matku, ženu, děti, bratry a sestry – ano i sám sebe – až na druhé místo, nemůže být Mým učedníkem.“* (Lk 14,26) On, mistr svobodných umění, by mohl být učedníkem Kristovým. Bude jím. Opustí domov, opustí Aničku, odejde. Zapomene.

6. září 1604 je Jan Sarkander zapsán na univerzitě ve Štýrském Hradci na fakultě bohoslovecké.

Úmysl dnešní modlitby: *Za vysokoškolské studenty, aby svou kvalifikaci dali do služeb víry.*

12. KVĚTNA

Jan Sarkander na bohosloví

Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem (Mt 22,37)

Jezuitská univerzita ve Štýrském Hradci zahájila přednášky roku 1586. Studenti bohosloví dostávali zaopatření v ústavě zvaném po svém zakladateli – pozdějším císaři Ferdinandovi II. – Ferdinandeum. Tam nalezl pro sebe útulek i Jan Sarkander. Své srdce svěřil opět ochraně Panny Marie a vlastní rukou se zapsal i tam do družinského alba Zvěstování Panny Marie. Věru, to jeho srdce – už dospělé, ale lidské – oné mocné a přívětivé péče nebeské Královny velmi potřebovalo.

Bohoslovec Jan Sarkander studoval teologii podle zásad svatého Tomáše Akvinského. O Bohu, o Nejsvětější Trojici, o andělech, o člověku, o ctnostech, o hříchu... Studoval, modlil se, zachovával posty… a zápasil.

Ono se snadno řekne *„sejde z očí, sejde z mysli“*. Jan odešel daleko od domova, aby byl blíže Bohu. Ale tvář Anny Plachetské mu z mysli neodchází. Janovi se dostalo náročné jezuitské výchovy. Bylo mu jasné, jak náročné úkoly mají všichni, kteří mají víru, jak obezřetné a nadšené zápasy je třeba vést pro její vítězství. Teď se však musí rvát znovu a znovu sám se sebou. *„Miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem!“* Ta slova zná dobře. To by nemohl mít svou Aničku? To musí být jen „buď, anebo“? Z mysli mu nejde známý výrok apoštola Pavla: *„Kdo nemá manželku, stará se o věci Páně, jak by se líbil Pánu. Ale kdo je ženatý, stará se o věci světské, jak by se líbil manželce, a je rozdělen.“* (1 Kor 7,32nn)

Kdy může vlastně člověk říci, že už Boha miluje celým svým srdcem? Jsou vůbec hranice v této lásce? Může si člověk říci, že už Boha více milovat nemůže? Až do chvíle naší smrti je nutno o takovou lásku tisíckrát bojovat, tisíckrát zraněn znovu povstávat a znovu napínat všechny své síly…

Jan Sarkander vedl ve Štýrském Hradci tento vnitřní boj dva roky. Po dvou letech z bohosloví odešel. *„Silná jako smrt je láska, nezlomná jako podsvětí je vášeň. Její výheň je výheň ohně, plamen Hospodinův. Zátopy vod nemohou uhasit lásku a proudy řek ji neodplaví.“* (Pís 8,6n) Jan nebyl povrchní. Snad právě proto se kvůli svým pochybnostem nepokládal za dostatečně způsobilého pro kněžské povolání.

Vrátil se na Moravu, vyhledal svého bratra Mikuláše, vyhledal Annu Plachetskou. Dne 3. září 1606 podepsali slavnostně ve Velkém Meziříčí svatební smlouvu za účasti několika kněží. Ženich koupil dům v Brně a vinohrady v Kloboukách u Brna. Anička se chystala přijmout katolickou víru. A po svatbě začala idylka šťastných novomanželů. Jistě však ani tato idylka nebyla bez těžkostí.

Největší starost ale nepřestával mít Jan Sarkander. Je to teď takto dobré a… správné? Je to ono, oč jsem usiloval celé mládí? Je to *„miluj Pána, svého Boha, celým*

svým srdcem“? Co tomu říká biskup Dietrichštejn? A Edmund Kampián? A co matka Helena, která je už víc než rok na věčnosti...? Jen Bůh ví, co nyní prožíval Jan Sarkander. Jen Bůh!!! A Bůh také rozhodl – a manželství rozloučil. Již v následujícím roce 1607 totiž Jan Sarkander ovdověl…

Byl to trest? Bylo to volání? Volání zpět na opuštěnou cestu? Těžce zkoušenému srdci Janovu bylo jasné, že je to volání Lásky nejvyšší. Nyní začíná nově chápat, co je to *„miluj Pána, svého Boha, celým svým srdcem“*, co je to opravdová láska. Kdyby dal za ni všechen majetek, je to jako nic. Dá celý život, celé srdce! *„Její výheň je výheň ohně, plamen Hospodinův.“* (Pís 8,6) Je rozhodnuto: Jan se vrátí ke své první – a nyní už navždy jediné a bezvýhradné – Lásce.

Úmysl dnešní modlitby: *Za kněze a bohoslovce, aby přilnuli ke Kristu a Jeho Církvi celým a nerozděleným srdcem, a aby v této věrnosti vytrvali po celý život.*

13. KVĚTNA

Po dvou letech rozhodování

Zopakoval si studijní látku z dosavadního bohoslovného studia. Zkoušky složil u olomouckého arcijáhna Benedikta Knaura. Hned druhého dne – bylo to 22. prosince 1607 – přijal v kapli kroměřížského zámku nižší svěcení z rukou samotného kardinála Dietrichštejna.

Poté vypomáhal v duchovní správě svému bratru Mikulášovi, jenž byl tou dobou již farářem v Opavě. Zároveň nadále soukromě studoval. Opavská duchovní správa byla však pro něho školou ještě poučnější. Bylo to totiž neustálé dohadování o hmotné vydržování far a palčivá starost o obnovu katolické víry. Tím úctyhodnější je Janovo rozhodnutí přijmout vyšší kněžská svěcení a stát se knězem v tak těžkých poměrech. S pokorou neužitečného služebníka si byl nyní Jan jistý, že se knězem stát musí. Bůh ho chtěl mít v této službě stůj co stůj.

20. prosince 1608 přijal Jan Sarkander podjáhenské svěcení v olomoucké katedrále z rukou světícího biskupa Jana Křtitele Civalliho. V příštím roce 19. března jej u jezuitů v Brně posvětil na jáhna sám kardinál Dietrichštejn. Po třech dnech – 22. března 1609 – se stal Jan Sarkander knězem. Vysvětil jej biskup Civalli v Brně u svatých Petra a Pavla. Spolu s Janem byli vysvěceni na kněze žďárský cisterciák Aquilin a Slezan Tomáš Gurský. Janovi bylo tehdy dvaatřicet let. To už měli jiní kněží za sebou několikaletou činnost. Ale on to všechno dožene.

Jene, nyní bude tvým přítelem Kristus. S Ním se budeš dělit o své já. A budeš sdílet Jeho osudy, jak ses o tom učil na školách. Opustíš svůj dům a budeš bez domova, skončíš v mučírně jako přítel Kristův. Ublížil ti? Budeš trpět na skřipci – a nepřestaneš svého Přítele milovat. Tři svatá jména budeš pronášet v bolestech: „*Ježíš, Maria, Anna*“. Tato tři jména jako by skrývala a zjevovala tři lásky, které vzdělávaly tvé srdce. Tou první byla matka, která tě naučila znát a milovat Ježíše. Druhou Matka Ježíšova, které jsi vždy své srdce svěřoval. A Anna? Znals svatou Annu ve Staré Vodě u Libavé a poslední tvůj chrám bude chrám svaté Anny v Holešově. I v olomouckém vězení ti občas posluhovala, tobě na smrt zmučenému, malá Anička... Ale neozvala se za jménem svaté Anny snad někdy vzpomínka i na Annu Plachetskou, která byla kdysi tvojí Aničkou? Přesvědčoval jsem tě, Aničko, že katolická víra je ta pravá. Teď to z věčnosti vidíš... Na skřipci dokazuji, že jsem to myslel vážně. A že mou největší životní Láskou vždy byl a až do konce zůstne jen On, Ježíš! Můj Bože, je to teď tak dobré? Teď je to opravdu celým srdcem!

A Tobě, neposkvrněná Panno a přesvatá Matko Maria, Tobě děkuji za ochranu mocnou, přívětivou, a tak trpělivou.

Úmysl dnešní modlitby: *Za prohloubení víry a zbožnosti našich rodin, aby z nich mohla vzejít nová kněžská a řeholní povolání i nová svatá manželství.*

14. KVĚTNA

Kněz Jan Sarkander na prvních působištích

Blahoslavený, kdo se nade mnou nepohorší (Mt 11,6)

V době Jana Sarkandra vládl v českých zemích císař a král z rodu habsburského Rudolf II. (1576—1612). Ten měl důvodné podezření, že ho chce zbavit trůnu jeho mladší bratr Matyáš. Když pak Rudolf nesouhlasil s Matyášovými politickými a vojenskými ujednáními v Uhrách, odhodlal se skutečně Matyáš ke vzpouře proti Rudolfovi (roku 1608). K Matyášovi se přidala i moravská šlechta, díky čemuž se Rudolf ocitl v tísni. Toho využili nekatoličtí stavové (páni, rytíři a města) a vymohli na Rudolfovi svobodu pro vyznávání protestantské víry, kterou zakotvil jeho Majestát z roku 1609. Tím značně stouplo sebevědomí českých stavů. Brzy dokonce sami povolali do země Matyáše a přiměli Rudolfa, aby se trůnu vzdal (1611). Za vlády Matyášovy, který sídlil ve Vídni, moc stavů stále rostla, protestantství se u nás šířilo - a s ním postupovalo i poněmčování šlechty.

Dobu vyznačovalo napětí mezi králem a stavy, mezi protestanty a katolíky. Snahy náboženské a politické se vzájemně proplétaly, soužití lidí trpělo pletichářstvím, podezíráním a nedůvěrou. V takové době se stal Jan Sarkander knězem (1609). Jak křivolaký byl vývoj událostí, tak křivolaký bude i životní běh kněze Jana Sarkandra.

Živě mu tanula na paměti biskupova výzva z jáhenského svěcení: *„Dbejte, aby se o vás mohlo* říci: *‚Blažení ti, kteří zvěstují pokoj‘!“* Sarkander ví, že to nebude jednoduché. Obtížnost poslání hlasatele Božího pokoje nezatajil ani Pán Ježíš svým učedníkům: *„Hle, Já vás posílám jako ovce mezi vlky! Buďte tedy opatrní jako hadi a bezelstní jako holubice. Mějte se na pozoru před lidmi! Budou vás totiž vydávat soudům a bičovat v synagógách, budou vás vodit před vladaře a krále kvůli Mně…“* (Mt 10, 16-18)

Sarkander si byl vědom toho, že mimořádně těžká situace pro katolickou víru vyžaduje od kněze i mimořádnou horlivost. Chtěl rovněž vyrovnat průtahy s vlastním rozhodováním ohledně povolání ke kněžství. Svou horlivost přímo vybičoval.

Po vysvěcení pomáhal v duchovní správě svému bratru Mikulášovi v Opavě. Tam měl poznat, jak může být nevděčné stát se knězem. Kardinál Dietrichštejn jej brzy ustanovil do Jaktaře u Opavy. Ale dříve než tam Jan Sarkander nastoupil, požádal kardinála, aby ho jaktařské fary zbavil. Příčinou toho byly zápletky bratra Mikuláše s opavskou městskou radou. Šlo o hmotné vydržování opavského duchovenstva. V průběhu jednání byl Mikuláš v Praze. Opavští stavové zachytli jeho dva dopisy. Jejich obsah si vzali za záminku, aby obvinili Mikuláše z přípravy spiknutí proti Opavě i zemi Moravské. Aby předešel horším věcem, kardinál Dietrichštejn dal Mikuláše Sarkandra uvěznit v Olomouci, pak v Brně a ve Vyškově. A Janovi rozkázal, aby do bratrových záležitostí nezasahoval.

Úmysl dnešní modlitby: *Za ty, kdo vládnou, aby se rozhodovali vždy moudře a spravedlivě a nechali se vést nikoliv svévolí, ale Duchem Božím.*

15. KVĚTNA

Janova další působiště

Poté požádala o Jana Sarkandra za faráře městská rada v Uničově. Sarkander nastoupil v říjnu 1609, avšak působil tam jen do prosince. Záležitost bratrova mu nedala pokoje. Vyjednával v jeho prospěch ve Vídni i u císaře Matyáše v Prešpurku (Bratislavě) a také bratra ve Vyškově navštívil. Zakrátko však Mikuláš Sarkander z vyškovského vězení uprchl. Jan byl obviněn, že mu k útěku dopomohl, a tak se teď dostal za mříže on sám.

Aby neulpívala vina na nevinných, rozkázal kardinál Dietrichštejn vést vyšetřování co nejpřísněji. Po půldruhém roce vyšetřovací vazby v Olomouci a v Kroměříži byl Jan Sarkander ze žaláře propuštěn. Byla prokázána jeho nevina a navíc se za něho zaručili nějací známí z Kroměříže nebo z okolí.

Kde ho ale teď budou chtít za faráře? Byl ve vězení! Už je poznamenán! Už budou říkat: *„Dejte si na něho pozor! A raději s ním ani mnoho nemluvte.“*

Nicméně i tento těžký úděl má nasnadě útěchu. Pán Ježíš byl též ve vazbě. Sice jen několik hodin, ale byl. A koho stihne osud zlodějů, nemusí být proto ještě nutně zlodějem. Vždyť i Pán Ježíš sám během Svého pozemského života říká: *„Blahoslavený, kdo se nade Mnou nepohorší.“* (Mt 11,6)

Jan Sarkander se tedy jen potěšil, když se stal zase farářem, tentokrát v Charvátech u Olomouce roku 1611. Působil tam však pouhé dva měsíce, jež rozhodně nebyly šťastné. Měl s Charvátskými rozepře kvůli hmotnému zajištění a kvůli bohoslužbám samotným. Jan chtěl mít hned vše podle předpisu a nesouhlasil s některými písněmi v lidové řeči. Sám kardinál jej musel napomenout, že v takto truchlivých dobách je nutno postupovat i v otázkách bohoslužebných v duchu mírnosti a tak, aby byl zachován pokoj.

Dalším Sarkandrovým působištěm se staly v letech 1612 až 1615 Zdounky. Tam se konečně cítil lépe. Před jeho příchodem zde konal misie jezuita P. Jan Prachovský. Sarkander horlivě v započaté katolické obnově pokračoval. Obcházel rozlehlou farnost, posluhoval svatými svátostmi. Za jeho působení došlo k opravě kostelní věže, jak dosvědčuje listina nalezená ve staré věžní báni roku 1796. Kardinál uznal Sarkandrovu horlivost a na znamení důvěry jej vybavil mimořádnými zpovědními pravomocemi. Sarkander měl patrně radost ze svého působení. Tenkrát poslal Mariánské družině do Olomouce 2 zlaté, aby tak projevil svou vděčnost za duchovní dobrodiní, kterých se mu právě v této studentské družině dostalo.

Se zdouneckými zkušenostmi odešel Jan Sarkander do Boskovic, kde už skoro 50 let neměli katolického kněze. Sarkander tam obnovoval katolickou víru opět s vydatnou pomocí jezuitských misionářů.

Po roce byl přeložen do Holešova. To, co doposud prožil, bylo pouhou průpravou k tomu, co ho ještě čekalo.

Úmysl dnešní modlitby: *Za naše farnosti, aby v nich vždy působili dobří a zbožní kněží; za řeholní společenství, aby žila naplno v odevzdanosti Kristu.*

16. KVĚTNA

Jan Sarkander farářem v Holešově

Kup si meč! (Lk 22,36)

Jan Sarkander byl uveden do úřadu holešovského faráře při slavnosti znovuposvěcení kostela svaté Anny, který byl odňat českým bratřím. Slavnosti se zúčastnil i kardinál Dietrichštejn. Byla to velká slavnost, neboť v Holešově nebyl předtím asi 40 let katolický kněz. Katolického obyvatelstva byla mizivá menšina. Teprve když holešovské panství koupil katolický pán Ladislav Popel z Lobkovic, začala se systematická obnova katolické víry. Roku 1615 povolal Lobkovic do Holešova jezuity, aby vykonali misie. Rok nato pak přichází Jan Sarkander, aby v započaté obnově pokračoval.

Kromě Holešova patřilo k jeho farnosti ještě 11 vesnic, které navštěvoval. Náročná duchovní správa ho nutila a vyzývala, aby vedl náročný duchovní život. Kdo jej navštívil, našel ho zpravidla při modlitbě. Coby holešovský farář konal Sarkander v Olomouci duchovní cvičení – exercicie podle návodu svatého Ignáce z Loyoly. Ve své farnosti založil mariánskou družinu (o tom viz *„Hvězda jitřní“*, *příručka kněžské a bohoslovecké mariánské družiny v Olomouci,* 1929, str. 7). Blízký Svatý Hostýn s mariánskou svatyní jej přímo vybízel, aby svou farnost svěřoval pod ochranu vítězné Panny a Matky Marie.

Nutnost vnitřního spojení s Bohem pociťoval Sarkander tím více, čím více se musel opět zaplétat do sporů o hmotné zajištění farního kněžstva. Tehdy nebyly kněžské platy. Jednotlivé obce měly povinnost odvádět svému faráři takzvaný desátek. V nejistých poměrech byla tato povinnost zanedbávána. Sarkander na její plnění naléhal. Ne pro sebe, ale pro spořádaný chod duchovní správy do budoucna. A jestliže v oněch převratných dobách docházelo k znásilnění práva, byl Jan přesvědčen, že musí důsledně žádat to, na co má Církev právo.

V té věci mu vznikly těžké spory s protestantským pánem Václavem Bítovským z Bítova v Bystřici pod Hostýnem. Náležely mu některé statky v obvodu holešovské farnosti a on svým poddaným obcím zakázal desátek do Holešova odvádět. Ve sporu podporoval Sarkandra pan Ladislav Popel z Lobkovic, jenž byl zemským hejtmanem moravským. Ale ani tak nevíme přesně, jak spor dopadl. Víme jen, že Jan Sarkander si svou vytrvalostí a důsledností přivodil nepřátelství okolní šlechty.

Katolíci si však svého faráře velmi vážili. Pověst o jeho příkladném a horlivém kněžském životě se šířila po okolí. Donesla se i do nepříliš vzdáleného biskupského města Kroměříže. Tamější městská rada dokonce projevila zájem, aby se u nich stal děkanem; svou žádost předložila kardinálu Dietrichštejnovi, který proti tomu nic nenamítal. Celé jednání ale nakonec ztroskotalo na Lobkovicově neochotě propustit tak horlivého kněze ze svých služeb. Proto Jan i nadále zůstal v Holešově.

Úmysl dnešní modlitby: *Protože si v tento den připomínáme rovněž svatého Jana Nepomuckého, dalšího mučedníka zpovědního tajemství, prosme za to, abychom našli hluboký vztah k svátosti pokání, aby naše každoměsíční svatá zpověď byla opravdovým radostným setkáním s milosrdným a milujícím Otcem.*

17. KVĚTNA

Co se tehdy u nás dělo?

Z doby Sarkandrova působení v Holešově je dochován dopis ze 4. dubna 1619, adresovaný bratru Mikulášovi do Molsheimu u Štrasburku, který se zde po své rehabilitaci stal kanovníkem. Jan píše svému bratrovi, že katolické náboženství je na Moravě ve velkém nebezpečí, protože se někteří nepřátelé spolčili se sousedními povstalci. Že neví, co se bude dít dále, a že už více vypravovat nebude.

Připomeneme jen hlavní události, o kterých Jan Sarkander jistě věděl, které ovlivňovaly jeho myšlenky i jednání a které i nám umožňují Jana Sarkandra pochopit.

Když na jaře roku 1617 císař Matyáš onemocněl, stal se českým králem jeho bratranec Ferdinand II. Ten byl horlivým katolíkem a nelibě nesl vzrůst moci protestantských stavů. A tuto svou nelibost dával protestantům také najevo. V květnu roku 1618 dochází k zjevné roztržce mezi králem a českými stavy. Z Pražského hradu byli oknem vyhozeni císařští místodržící – katolíci Martinic, Slavata a písař Fabricius. Nastřádaná nevole vybuchla. Katolické menšině nastaly zlé časy. Pražský arcibiskup Lohelius prchl ze země. Jezuité byli vypovězeni na věčné časy. Kaple Mariánské družiny v Praze byla proměněna ve stáj. Nejsvětější Svátost byla tupena.

Morava, zprvu od povstání zdržovaná moudrým a rozvážným českobratrským šlechticem Karlem starším ze Žerotína, se za rok k povstání připojila též. To už byl císař Matyáš mrtev a Ferdinandův pokus o smír ztroskotal.

Žerotín i kardinál Dietrichštejn byli drženi v domácím vězení, zemský hejtman Ladislav Popel z Lobkovic sesazen a střežen v Brně. Jezuité byli vypovězeni i z Moravy na věčné časy. Církevní pozemky byly zabaveny a všem katolíkům hrozila konfiskace, nepřidají-li se do měsíce k povstání. Ferdinand II. byl zbaven trůnu.

Na českého krále byl korunován 4. listopadu 1619 Bedřich (Fridrich) Falcký. Ferdinand II. měl oporu jen u zahraničních přátel, zvláště u Filipa III. Španělského a polského krále Zikmunda III. Vasy, jenž měl za manželku Ferdinandovu sestru Konstancii.

Obrazně řečeno: nad Čechami i naší Moravou bylo nebe zatažené. Spělo to k bitvě na Bílé hoře. A mraky se stahovaly i nad hlavou holešovského faráře Jana Sarkandra. Bezděky nám přichází na mysl výstraha Pána Ježíše, kterou pronesl apoštolům při Poslední večeři: *„Když jsem vás poslal bez měšce, bez mošny, bez opánků, měli jste v něčem nedostatek?“ Odpověděli mu: „Ne, v ničem.“ Řekl jim: „Nyní však, kdo má měšec, ať si ho vezme a stejně tak mošnu; a kdo nemá, ať prodá svůj plášť a koupí si meč. Říkám vám totiž, že se na Mně musí splnit, co je napsáno: ‚A byl počítán mezi zločince.‘ “* (Lk 22,35-37)

Úmysl dnešní modlitby: *Za naši vlast a obnovu víry v ní.*

18. KVĚTNA

Pouť do Čenstochové

Sotva se podařilo poněkud postavit na nohy katolickou menšinu v Holešově, už se zdálo, že se všechno opět zhroutí. Kardinál Dietrichštejn byl střežen v Brně. Stejně tak majitel holešovského panství Ladislav Popel z Lobkovic. Jezuité, kteří Sarkandrovi v Holešově pomáhali, museli odejít. Sarkander zůstává sám… Jaké má vyhlídky do budoucnosti? Má čekat? Má odejít? Pan Bítovský se z povstání jistojistě raduje a patrně to také svým způsobem projeví!

Hlouček věrných farníků radil Sarkandrovi odejít. Odešel. Nikoli na zapřenou, nýbrž s dovolením kroměřížského probošta. Odešel na pouť k Panně Marii Čenstochovské do Polska, jak si už dříve umínil. Duchovní správu farnosti svěřil zámeckému kaplanu Samuelu Tučkovi. K cestování se mu naskytla vhodná příležitost. Štolba (podkoní) pána z Lobkovic jel za jakousi záležitostí do Krakova. Sarkander se k němu připojil a jednoho červencového rána 1619 se vydali na cestu. V Krakově se rozešli a do Čenstochové už přicestoval Jan Sarkander sám.

Ubytoval se v klášteře paulánů. Čtyři týdny se tam spolu s řeholníky účastnil jejich modliteb, rozjímání a kajících skutků. Snažil se tak na Pánu Bohu vyprosit světlo a sílu pro sebe i pro svou farnost.

Zatímco takto vyjednával kněz s Bohem, sjednával generál císaře Ferdinanda II. Althan u polského krále Zikmunda III. pomoc proti českým povstalcům. Podobné jednání vedl v Polsku také uherský šlechtic Jiří Druget Homonnay. Na radu královu najali několik tisíc lisovčíků, což byli žoldnéři nazvaní takto po svém prvním veliteli Alexandru Lisowském. Říkávalo se jim rovněž „polští kozáci“. Byla to lehká jízda, ozbrojená šavlí, lukem, ručnicí i kopím. Válčili po tatarsku. Jejich síla byla v rychlosti. Kromě žoldu se živili válečnou kořistí, loupežemi a pleněním.

Sarkander z Čenstochové odešel do Rybníka u Ratiboře, kde měl Ladislav Popel z Lobkovic statky. Tam se dozvěděl, co už předtím tušil. Protestantští komisaři ustanovili v Holešově svého kazatele. Za takového stavu věcí se ovšem právě on, Sarkander, do Holešova vrátit nemohl. Způsobilo by to doma nepokoje. Rozhodl se raději, že se holešovské fary vzdá, aby tak podle možnosti mohla být fara obsazena jiným knězem, neboť Sarkandrovi farníci by neměli zůstat v této pohnuté době bez duchovního pastýře. Své rozhodnutí sdělil Sarkander pánu z Lobkovic. Zároveň navrhl, aby se stal farářem kaplan Samuel Tuček a on, Sarkander, že zase místo něho bude zámeckým kaplanem. Sarkandrovo zřeknutí se místa však nebylo přijato. A tak se Sarkander, vědom si své kněžské povinnosti, do Holešova vrátil. To bylo koncem listopadu 1619.

Začátkem února 1620 táhli už lisovčíci k Vídni přes Slezsko a Moravu. Jejich cesta byla značena řadou vražd a požárů. V Meziříčí nad Bečvou přepadli svatbu a hosty oloupili. V Bystřici pod Hostýnem se dověděli, že její pán Bítovský je protestant. Poplenili proto jeho statky a na faře nelidsky usmrtili bratrského kněze.

Úmysl dnešní modlitby: *Za pokoj a mír ve světě a zastavení všech válek.*

19. KVĚTNA

Lisovčíci u Holešova. Zatčení.

Pane, má spáso, přispěj mi na pomoc! (Žalm 22,20)

Z Bystřice je do Holešova jen kousek cesty. Holešovští mohli očekávat lisovčíky každým dnem. Očekávali a báli se. Rovněž Sarkander byl plný obav. Promýšlel, co a jak udělat, aby té hrůzy bylo co nejméně. V jeho duši uzrálo rozhodnutí hodné věřícího a zbožného kněze.

Ve středu 5. února 1620 svolal všechny své farníky do kostela. Úzkost spolu s důvěrou naplňovaly jejich srdce. Jejich farář mluvil asi takto: Ať jsou to přátelé nebo nepřátelé, připravíme se, aby nás neúmyslně nezničili. Vyrovnáme se s Pánem Bohem svatou zpovědí, přijmeme Tělo Páně, abychom byli připraveni třeba i na smrt. A když se dozvíme, že přicházejí, půjdeme jim vstříc. Ponesu Nejsvětější Svátost. Jsou-li to nepřátelé, pak zahyneme sami. Jsou-li to přátelé, pokusíme se ochránit celý Holešov od loupení a vraždění.

Byla by to, věru, slova hodná dobrého pastýře, který všecky miluje; a tím Sarkander zcela jistě byl.

Po kázání přijali věřící svaté svátosti. Odpoledne se modlili v chrámě. Na druhý den zrána – ve čtvrtek 6. února – hlásily stráže, že se polské vojsko blíží. Farář Sarkander dal smluvené znamení zvonem, oblékl si bohoslužebná roucha a s monstrancí se Spasitelem v Nejsvětější Svátosti v rukou vyšel z kostela. Farníci se k němu přidávali. Muži a ženy, staří i mladí, rodiče s dětmi. Šli vážně městem. Také někteří nekatolíci se k nim připojili.

Kousek za městem, když už bylo vidět první čety, se zastavili. Když polští zvědové zjistili, proč se koná ten průvod, shlukli se, přiblížili se ke knězi, seskočili z koní a klaněli se Nejsvětější Svátosti. Věru, podivný lid. Zbožnost svého národa si zachoval, ale současně při svém válečném řemesle se neštítil ani největších ukrutností. Sarkander zanotoval „Salvum fac populum Tuum, Domine – Pane, zachraň svůj lid“, vojáci vpadli do zpěvu mocným hlasem, pak se vyhoupli na koně a ujížděli k Vídni.

Holešov byl zachráněn. Ale Sarkandrovi se tato záchrana města stala počátkem utrpení. Jeho nepřátelé, nepřátelé pravé víry, si začali povídat: *„Jak to, že lisovčíci Holešov ušetřili? Že byl s nimi Sarkander smluven! Kdo ví, co vlastně v Polsku dělal! Je zrádcem vlasti a měl by být vydán spravedlnosti!“* Přání je otcem myšlenky. A Sarkander se právem obával, že nepřátelé svou myšlenku uskuteční.

Začal se skrývat. Ve stodole, ve stáji, v márnici. Až se zpráva o holešovském případu dostala do Brna, kde stavové holdovali králi Fridrichu Falckému. Byl tam i pán Bítovský, jenž byl právě jmenován zemským sudím. Jej se zprávy zvlášť dotkly, protože jeho statky byly od lisovčíků poškozeny. Uvěřil podezření, že Sarkander je původcem kozáckého vpádu na Moravu. Na stavech vymohl rozkaz, aby se všichni

katoličtí faráři z okolí Holešova dostavili do tří dnů do Brna.

Sarkander správně vycítil, že hrot rozkazu je namířen proti němu. Utekl na tovačovský zámek, odkud pocházela Lobkovicova manželka paní Anna Eliška ze Salmů. Potom se skrýval v tovačovském lese. Tam jej vypátral pes řezníka z Troubek. Byl zatčen a odveden do Olomouce.

Vedli ho městem, vedli ho špalírem zvědavců, protestantů i katolíků. Jedni mu spílali, druzí se tiše modlili. A brána městského vězení se za ním zavřela. Už se neměla nikdy otevřít, aby propustila kněze na svobodu. V té chvíli to sice ještě nikdo přesně nevěděl. Ale co mohl tehdy očekávat kněz nařčený z vlastizrady?

Jakým myšlenkám se oddával? – „*Můj Bože, jsem tu dobře? Jsem teď zde na svém místě? Jistě mnozí* řeknou: ‚Neměl *se do ničeho míchat.‘ – Ale vždyť já jsem nechtěl nic než Tvoji oslavu, Pane; Tvoji oslavu a to největší štěstí pro lidi: jejich spásu ve Tvé jedné, svaté, katolické (všeobecné) a apoštolské Církvi. – Pane, cítím, že jsi mi nablízku. Tebe obvinili, že rozvracíš národ* (srov. Lk 23,2*), že pobuřuješ lid Svým učením* (srov. Lk 23,5)*, nazvali Tě zločincem* (srov. Jan 18,30) *a podvodníkem* (srov. Mt 27,63). *Buď při mně, Pane. Bude mi úzko. Možná, že budu mít blízko k Tvé modlitbě: ‚Bože* můj, Bože můj, proč jsi mě opustil... *Posmívají se mi všichni, kdo mě vidí, šklebí rty, pokyvují hlavou... Ty však, Hospodine, nestůj daleko, má sílo, pospěš mi na pomoc‘!“* (Žalm 22)

Hned po uvěznění vytvořili stavové soudní komisi, která měla Jana Sarkandra vyslýchat. V komisi bylo šest protestantských pánů, mezi nimi i pán Václav Bítovský, a z olomoucké městské rady další tři, rovněž protestanté. Při každém výslechu měl být přítomen z úřední povinnosti městský sudí Jan Scintilla. Ten jediný byl katolík.

Jan Scintilla! Jaké to bude shledání! Kdysi před 24 roky (1596) byl jako starosta studentské Mariánské družiny takřka Sarkandrovým učitelem. Nyní bude očitým svědkem zralosti svého někdejšího svěřence. A sám se stane jeho žákem a obdivovatelem. Později pak panu kardinálu Dietrichštejnovi mučení Jana Sarkandra podrobně sepíše.

Úmysl dnešní modlitby: *Za všechny, kdo jsou nespravedlivě pronásledováni pro víru.*

20. KVĚTNA

Vrcholná statečnost

Jan Sarkander vyslýchán a mučen

Večer co večer usedáme v duchu u nohou Matky Boží. Necháme si vypravovat z minulosti Církve. Ta je dílem Jejího Syna. A Její velkou láskou. Dnes nám bude dobře usednout v duchu k Ní jako k Matce Bolestné na Kalvárii. Co si dnes o Janu Sarkandrovi necháme vypravovat, je zapsáno ve zprávě olomouckého městského sudího Jana Scintilly a v olomoucké kronice z roku 1621.

Bylo to ve čtvrtek 13. února 1620, právě týden po vpádu lisovčíků směrem k Holešovu. Soudní komise ustavená k vyslýchání Jana Sarkandra se sešla v olomoucké věznici v místnosti k tomu určené a také k tomu zařízené. Bylo to spíše syrové sklepení než místnost. Stůl, lavice, židle a skřipec. Na něm člověk poví na sebe i to, co neudělal. Komisi předsedal Ladislav Velen ze Žerotína. Předvedli Sarkandra. Jeho pohled padl na členy komise a na skřipec. *„Bože, přispěchej mi na pomoc!“*

Předseda začal: *„Jak vidíš, zde se nebude žertovat. Ty víš, oč nám jde. Polské vojsko vpadlo do země a způsobilo nám škody. Tys byl v Polsku. Jels tam s Lobkovicovým štolbou. Tys byl Lobkovicovým* důvěrným *rádcem. Dokonce jeho zpovědníkem! Tak s pravdou ven! Kdo přivolal kozáky? A nespoléhej na svůj kněžský stav. Zde se nebude brát ohled na tvé postřižiny, neboť ten, který je uděluje – kardinál –, nemá už v zemi co poroučet. Teď jsme páni my!“*

Sarkander se lekl. *„Já nic nevím, jak k vpádu polských vojsk došlo. Konal jsem pouť do Čenstochové, byl jsem v Rybníku, tam jsem se dověděl, že fara holešovská je obsazena nekatolickým kazatelem. V Polsku jsem se věnoval duchovním cvičením, kázáním a konal jsem kněžské funkce.“*

„Proč jsi utíkal z Holešova?“ tázal se pán Bítovský. *„Neutíkal,“* praví Sarkander, *„odešel jsem na pouť.“* Po několika dalších nařčeních, že zavinil mezi lidem mnoho rozporů, osopil se Žerotín na Sarkandra: *„Ty pope, ty nechceš s pravdou ven. Myslíš, že bychom nemohli i na tvého pána Lobkovice sáhnout katem?! Jen si to rozmysli!“*

Na rozmyšlenou byl čas do večera. Večernímu výslechu se už chtěl vyhnout Jan Scintilla. Ale pohrozili mu, že tím uvalí na sebe podezření ze spojení se zrádci. A tak ze služební povinnosti sledoval Scintilla vše až do konce.

Tomuto pozdnímu výslechu předsedal pán Bítovský. *„Bez příčiny jsi do Polska nejel! Určitě jsi tam kul pikle!“* – *„Jsem nevinen,“* odpovídá Sarkander. Tu Bítovský i ostatní komisaři rozkázali katovi, aby na Sarkandrovi vynutil přiznání mučením. Tu se Sarkander – vždy tak nebojácný – vrhl před komisí na kolena. Duch byl ochotný, ale tělo slabé (srov. Mt 26,41). Prosil je, aby přece ušetřili jeho

kněžský stav, protože je nevinen. *„Ne!“* trvali soudcové na svém – *„a mučit jako vlastizrádce!“*

Jan už nemá co říci. Pravdu už řekl. A kdyby ho snad na mučidle opustily síly a on by řekl něco jiného, nebude to pravda, i kdyby velmi mučili. Tak to prohlásil před komisí. Pak svlékl kněžský talár, přistoupil ke skřipci a dal se na něj přivázat. Jeho rty tiše vzývaly všemohoucího Pána, Matku Boží a svatou Annu. *„Chop se ho!“* volali komisaři na kata. *„Vyvrhel, svůdce!“* spílal Sarkandrovi jeden z nich. *„Jen přituž tomu šibalovi!“* volal opět jiný. *„Mluv, jak to bylo!“* žádají páni. Sarkander stále opakuje své první výpovědi. Komisaři rozkazují muka přitužit.

Trvalo to celou hodinu. „Odvaž ho!“ řekli nakonec katovi. *„Do zítřka si to rozmysli!* “ řekli Janovi a odešli.

Úmysl dnešní modlitby: *Za představitele moci zákonodárné, výkonné a soudní, aby svou službu vykonávali vždy moudře, spravedlivě a s vědomím zodpovědnosti, kterou mají před Bohem.*

21. KVĚTNA

V žaláři

Na druhý den v pátek se však výslech nekonal – pro zaneprázdnění Scintillovo. Ani v sobotu se nevyslýchalo. V ten den holdovala Olomouc králi Fridrichu Falckému. U Panny Marie Sněžné byly protestantské bohoslužby. Pak se Fridrich ukázal lidu na balkóně. Lid zdvíhal dva prsty jako znamení přísahy, že chtějí být novému králi věrni. Nedaleko odtud v městské věznici pozvedal Sarkander své srdce v modlitbě, aby byl věrný Králi nejvyššímu a věčnému. Fridrich odjel z Olomouce do Vratislavi.

Ve vyslýchání Jana Sarkandra se pokračovalo v pondělí 17. února. Předsedal Ctibor Žernovský ze Žernova. Napřed mírně. *„Pověz.“* Odpověď pořád stejná. Tak tedy na skřipec. Jeden z komisařů uvádí falešná obvinění: *„Nechals vykopat mou zemřelou matku a přenést z chrámu do zahrady. Nutils vyznavače luterství přijímat pod jednou způsobou. Vyhnal jsi české bratry z chrámu svaté Anny.“* Všechny ty věci se však udály ještě před příchodem Sarkandrovým do Holešova. Sarkander zůstával neoblomný. Nové mučení trvalo skoro dvě hodiny.

Další den – 18. února – se komise shromáždila v mučírně po čtvrté. Předsedal opět Žernovský. Komisaři byli v podnapilém stavu. To bývá předzvěst zlého. Otázky se opakovaly do omrzení. Tu skočil do řeči pán Beneš Pražma: *„Ty že nevíš, jaké pikle se kuly? Což ti to nevyjevil tvůj pán Lobkovic ve zpovědi?“* V zuboženém knězi se vzepjala všecka hrdost a důstojnost: *„Nic nevím. A i kdyby, pak to neřeknu, i kdybyste mě na kusy roztrhali, což bych velmi rád chtěl vytrpět.“* Znovu na skřipec. Ale přivázat a natáhnout se zdá málo. Rozkazují přinést pochodně a pálením boků přinutit k doznání, které si vymysleli. Pochodně brzy zhasly. Nehasne však ještě nenávist a zlost vůči tomuto katolickému knězi.

Páni Žernovský a Pražma se ptají kata: *„A jiné mučení neznáš? My jsme byli jednou v Uhrách. Tam namáčejí peří v oleji a síře, udělají z toho takovou náplast a při mučení házejí na člověka. To už potom poví každý.“* Kat rozžehl svíce, přikládal Sarkandrovi k bokům. Smočil v síře a smole šest pér, zapálil je a porůznu hodil na prsa a ramena knězova. Vše dohořelo na těle. *„Zapal nové svíce!“* zní další rozkaz. Ale pořád neslyší žádné přiznání. *„To jsou kouzla,“* míní vyšetřovatelé. Znají prostředek i proti nim. Obnažit, ostříhat nehty, něco vlasů, vousů, spálit to na prášek a vypít. Sarkander to vypil. Komisaři se tlačí kolem něho… Slyší však jen stále totéž: *„Jsem nevinen.“* A slyší ještě tři jména, svatá jména tří drahých osob: *„Ježíš, Maria a Anna“* – to byla ona oblažující společnost, která ho v této neblahé společnosti vyšetřovatelů na mučidle sílila a těšila.

Po třech hodinách se už i toto mučení komisařům znudilo. Dali Sarkandra odvázat. Nechtěli se přiznat k obdivu, který si tento oddaný vyznavač katolické víry svým hrdinstvím vynucoval. Strojeně řekli: *„Ještě si to rozmyslíš.“* A odešli. Sarkander

se zhroutil. *„Za chvíli bude po něm,“* mysleli biřicové a nechali ho tak. Pak ho ale odnesli do vězení, položili na slámu a přikryli jeho kněžským talárem.

Když ten talár ze sebe u skřipce svlékal, ukázalo se, že na Sarkandrovi není kněžským právě jen tento talár. Sarkander byl totiž knězem tělem i duší, naplno. Kousek odtud před léty začal chodit do jezuitských škol. Zde v Olomouci se zasvětil Panně Marii, učil se poznávat Ježíše Krista a Církev a učil se je stále více milovat. V jeho mladém srdci se ujímaly ideály: pro Církev něco udělat a třeba i vytrpět – jako Edmund Kampián. Od té doby se ideály upevnily, v dobových bouřích a v bouřích vlastního srdce se vytříbily a nyní uzrály v čin. Ten výkřik: *„… i kdybyste mě na kusy roztrhali, což bych velmi rád chtěl vytrpět“* – to nebyl už jen výkřik. Sarkander vydal utrpením svědectví o své věrnosti Církvi i zpovědnímu tajemství. A byly-li tyto hodnoty na pohled ztraceny v politických zápletkách doby, jsou tím více Sarkandrova cílevědomost a věrnost hodny obdivu a chvály. Jeho hrdinství šlehlo jako blesk zataženým nebem nad našimi zeměmi, aby připomnělo náš věčný cíl a spolehlivou cestu k němu.

Jene, zmučený pod kněžským talárem, můžeš na slámě usnout? Vypadáš velmi zuboženě. Jsi však vítěz. Můžeš klidně spát.

Úmysl dnešní modlitby: *Za vězně a vězeňský personál.*

22. KVĚTNA

Smrt

V největších bolestech cítím největší útěchu

Jako student a mariánský sodál si Jan Sarkander navykl konat skutky křesťanského milosrdenství. Navštěvoval žalář, špitály, chudobince. Teď by sám takové návštěvy potřeboval. Milosrdní docházejí milosrdenství – a došel ho i Jan v žaláři. Bůh mu dopřál prožít ve vězení krásný závěr života.

Po posledním výslechu přišli za Janem Sarkandrem olomoučtí katolíci. Ten přinesl léky, onen zas obvaz, jiný nabízel pokrm a nápoj. Oznámili mu, co řekli komisaři. Že to byl doposud jen žert a že se ještě zapotí. *„Už nemohu více trpět, abych nevypustil duši,“* odpověděl skromně kněz. Jan Scintilla však rozhodně prohlásil, že jednání komisařů je proti právu a spravedlnosti. A tak k dalšímu mučení již nedošlo.

Navíc požádali Scintilla a městský notář Jan Rudolf Mandelius, aby byl Sarkander z vězení propuštěn. Žádost nedošla vyslyšení a léčení ztýraného kněze bylo svěřeno žalářníkovi. Ale jak léčit? Šlachy byly na skřipci zpřetrhány a mezi žebry bylo vidět vnitřnosti.

Žalářník sám nevynikal šetrností vůči nemocnému. Dovoloval sice u nemocného návštěvy, ale za vstupné, přičemž si ještě ponechával leccos z darů určených pro Sarkandra.

Věrnými přáteli se na poslední dny Sarkandrovi stali tři mniši kartuziáni ze štípského kláštera. Byli dáni do vazby v den posledního Sarkandrova výslechu, rovněž nařčeni ze spojení s polskými lisovčíky. Dalším milým společníkem v utrpení se stal zmíněný notář Jan Rudolf Mandelius. Ten dal do vězení přinést pro Sarkandra i prádlo a postel. Jeho šestiletá dceruška Anička přicházívala často otce navštívit a přitom ráda posloužila i Sarkandrovi. V té syrové kobce to bylo jako zjevení anděla. Přicházívali i jiní; mužové a několik hodných paní. Poslední dny Sarkandrova života se vpisovaly nesmazatelně do jejich paměti.

Zbědovaný kněz trpěl a nestěžoval si. Jednomu dobrodinci ještě odkázal svůj šat. I když se zdálo, že dříme, nespal. V duchu se modlil. Od kněžského breviáře neupustil. Přátelé ho přemlouvali, že v takovém stavu je přece od této povinnosti omluven. *„Budu zpívat Pánu, dokud jen budu,“* byla jeho odpověď. Někdy jen prosil, aby ho položili tak, aby mohl na breviář vidět. Pan Mandel ochotně obracel listy. Anebo Anička. A když nebylo nikoho, obracel si listy sám jazykem, poněvadž obě ruce měl vymknuté.

Dobře věděl, co a proč tak činí. Obdivovali jeho trpělivost. Prohlásil: *„V největších bolestech cítím největší útěchu a nevšímám si muk.“* To bylo ovoce jeho modliteb, jeho důvěrných hovorů s Pánem. Se světem už byl hotov. Před ním byla už jen

věčnost a Přítel Ježíš, k Němuž si ve svém srdci vybojoval a Jemuž také osvědčil největší lásku.

Tak uplynuly čtyři týdny. Nakonec přišel týnecký farář Vincenc Kalixt Šivek a zaopatřil umírajícího svatými svátostmi. Ten, který svátostmi tak obětavě přisluhoval, je nyní sám vděčně přijal. Pak farář Sivek spolu s farářem charvátským Jakubem připravili Sarkandra na smrt. Tak to obyčejně říkáme. Ale neměl spíše Sarkandrův příklad připravovat na smrt všechny jeho návštěvníky? A nemá připravovat i nás?

Sarkander leží tiše. Je úterý 17. března 1620. Mezi 10. a 11. hodinou večerní. Poslední hodina na světě. Hodina soudu? Přišel Pán. Přítel si přišel pro přítele. V kobce olomoucké věznice tiše v objetí Páně zemřel kněz Jan Sarkander. Táhlo mu tehdy na 44. rok (narodil se 20. prosince 1576). Knězem byl 11 let (vysvěcen 22. března 1609).

Úmysl dnešní modlitby: *Za šťastnou hodinu smrti pro nás, naše blízké a pro všechny lidi.*

23. KVĚTNA

Pohřeb

Když se na Kalvárii všechno kolem Ježíše utišilo, řekl voják: *„To byl opravdu Syn Boží!“* (Mt 27,54) Soudobý kronikář olomoucký poznamenal o Janu Sarkandrovi, když se vše skončilo: *„Byl jistě s jinými věrnými pracovníky připojen k počtu svatých mučedníků.“* Tak smýšleli o Sarkandrovi ti, kteří ho znali a jemu rozuměli.

Scintilla s několika dalšími muži hned po smrti oblékli mrtvého do bohoslužebného roucha. Ale nikoli ve fialové barvě kajícnosti, jak bývá zvykem, nýbrž v barvě červené, v barvě krve a lásky, barvě mučedníků. Komisaři a městská rada dovolili přenést zemřelého do domu jisté vdovy paní Markéty Světlíkové.

Na třetí den měl být pohřeb do chrámu Nanebevzetí Panny Marie, který byl později roku 1840 zbořen. Těsně před tím však přijel na koni jeden z komisařů, Puchheim, a pohřeb zakázal. Takový zrádce vlasti má prý být pohřben pod šibenicí, a ne na čestném místě, proto je nutno počkat na pokyny od zemského hejtmana v Brně.

Zmučené a popálené tělo Sarkandrovo, šířící zaživa nepříjemný zápach, vydávalo ihned po smrti a dále po celých sedm dní, co se čekalo na dovolení z Brna, příjemnou vůni. Též jeho tvář zaživa bledá nabyla po smrti svěží růžové barvy.

Pohřeb byl pak 24. března v 6 hodin ráno. A musel se odbýt ve vší tichosti. Po zádušní mši svaté u Panny Marie Nanebevzaté byl Jan Sarkander uložen v kapli svatého Vavřince před oltářem svaté Barbory. Hrob uzavřen kamenem, na němž byl vytesán nápis v latině: *„Důstojnému panu Janu Sarkandrovi ze Skočova, pečlivému faráři holešovské fary, jenž život prací kněžskou namáhavý, smrtí slavný, přetrpěv nevinen kruté muka šťastně dokonal v Olomouci 17. března léta spásy 1620.“*

Bratři Sarkandrovi Mikuláš a Pavel dali pak u hrobu zasadit do zdi kamennou desku s reliéfem a obšírným nápisem o Janově mučednictví. Dnes se tato deska nachází v dolní části kaple „Sarkandrovky“. Nápis chválí Janovu věrnost v zachování zpovědního tajemství i věrnost panu Popelovi z Lobkovic, kterého jakožto nevinného nezradil ani na mučidle. Nakonec se v nápise čte, že žár duše Janovy byl větší než samé plameny. Jen když byste zničili oheň, který je v něm, zničili byste i jeho samého. Nyní však oheň Sarkandrovy duše, jímž je láska k Pánu Ježíši, plane nezničitelně ve věčnosti.

Úmysl dnešní modlitby: *Za naši věrnost a vytrvalost ve víře a dobrých skutcích až do smrti.*

24. KVĚTNA

Osudy Sarkandrových ostatků

In omnibus caritas (Ve všem ať se projevuje láska)

8. listopadu 1620 dospělo povstání proti císaři Ferdinandovi II. k bitvě na Bílé hoře u Prahy. Bitva skončila ve prospěch Ferdinandův. Hned 13. listopadu projevilo písemně 201 českých pánů lítost nad povstáním a slíbili Ferdinandovi poslušnost. V příštím roce 21. června 1621 bylo dvacet sedm odbojných pánů popraveno na Staroměstském náměstí.

Na světě se vše mění, a je tudíž neprozřetelné hledat jeho přízeň. Jen nakolik se sjednocujeme s Ježíšem Kristem, natolik jsme stálí v nestálostech světa. Účast na Jeho věčné slávě získáváme ovšem ze své strany jen za cenu účasti na Jeho utrpení. Od chvíle, kdy mrtvého Jana Sarkandra oblékli do červeného bohoslužebného roucha, bylo patrné, že se na něm naplňuje slovo Páně: *„Jestliže mi kdo slouží, Otec ho zahrne poctou.“* (J 12,26)

Úcta prokazovaná lidmi Janu Sarkandrovi je jen nepatrným odleskem a bledým náznakem pocty, jíž se mu dostalo od Boha v nebi. Od roku 1630 zakázal kardinál Dietrichštejn z úcty k mučedníkovi v olomoucké mučírně vyslýchat někoho útrpným právem. Roku 1704 byla mučírna přeměněna v kapli, která pak byla ještě rozšířena (roku 1723).

Mučedníkovy ostatky zůstávaly nadále v kostele Panny Marie Nanebevzaté. Roku 1720 – sto let po smrti – zvláštní komise ostatky prohlédla. Byly značně ztrouchnivělé. Na prsou knězových mezi zbytky šatů ležel ještě svěží a vonící rozmarýnový věneček. U boku byly růženec a modlitební kniha. Komise uložila vše do dvojí rakve, měděné a dubové. Roku 1784 byl chrám Panny Marie zrušen a ostatky Sarkandrovy přeneseny do chrámu svatého Michala.

Tak bylo od počátku jasné, že neztrácí svůj život ten, kdo jej ztrácí pro Ježíše Krista.

Úmysl dnešní modlitby: *Za rodiny, aby byly školou života podle evangelia a věrnosti Kristu.*

25. KVĚTNA

Osudy zúčastněných osob

Kde se ztratily – stopy těch, s nimiž jsme se v našem vyprávění setkali? Kardinál František Dietrichštejn, který byl roku 1619 vypovězen ze země, se po bělohorské bitvě vrátil a zemřel v Brně roku 1636. Měl 66 let. Bratr mučedníkův Mikuláš Sarkander se stal po bělohorské bitvě kanovníkem v Olomouci. Zemřel roku 1622.

Jan Scintilla, městský sudí, zastával v době povstání nevděčný úřad. Proto měl být pokutován. Ale protože ve svém úřadě prokázal mnoho dobrého katolíkům, bylo mu odpuštěno. Nabídl se však dobrovolně, že zaplatí 800 zlatých kapucínům. Zemřel roku 1625.

Komisaři, kteří Jana Sarkandra vyslýchali, prchli většinou do ciziny. Ladislav Velen ze Žerotína, předseda při prvním výslechu, padl na bojišti ve službách dánských a švédských vojsk roku 1634. Beneš Pražma, ten, který naléhal na vyzrazení zpovědního tajemství, ztratil jen část majetku a na přímluvu opavských stavů dostal milost. Václav Bítovský prchl, statky mu byly zkonfiskovány. Albrecht z Valdštejna ho zajal ve Slezsku. Vyslýchali ho pak v Brně na Špilberku a tam byl z rozkazu císařova popraven dne 15. března 1628. Komenský jej za jeho statečnost při výslechu útrpným právem, kdy nic neprozradil, a pro slova jeho listu na rozloučenou s manželkou nazývá symbolicky mučedníkem, i když bez náboženského podtextu. Kardinál Dietrichštejn napsal v jednom svém listě o pánu Bítovském tato moudrá slova: *„Já nebohého starce lituji a nepřeji mu toho neštěstí. Mohl v Němcích pokojně seděti, ale nic se neděje bez vůle Boží.“* Když se dověděl, že Bítovský bude vyslýchán útrpným právem, psal svému známému: *„Tento postup s ním mne do srdce ranil. Neboť mám za to, že lidé, kteří jsou všichni z jedné krve a všichni neštěstí podřízeni, mají vůči sobě užívat mnohem spíše milosti a slitování nežli tvrdosti, tím více, když už sám Bůh náš dosti přísnosti užívá. Obecně se pak nachází v církevních i světských historiích, že pakli se příliš přísnosti zneužívá, pomsta Boží na to brzy následuje.“* Věru, slova hodná rozvážného a zbožného muže.

Z osob, s nimiž jsme se ve vypravování setkali, nutno ještě vzpomenout Karla staršího ze Žerotína. Byl to český bratr. Nesouhlasil s povstáním a zrazoval od něho; zůstal císaři věrný. Proto mu také bylo dovoleno zůstat ve vlasti. Po Bílé hoře však odešel dobrovolně do Slezska, aby mohl být ve styku s vystěhovanými bratrskými kněžími. Odtamtud spravoval své statky. Nakonec zemřel na svém zámku v Přerově roku 1636, v témže roce jako kardinál Dietrichštejn, s nímž si rozuměl a s nímž také sdílel osud domácího vězení v Brně. Pohřben je v žerotínské hrobce při bludovském kostele.

Když ležel Jan Sarkander zubožený na slámě, přikrytý svým kněžským talárem, nikdo neslyšel od něho ani slůvka proti nepřátelům. Pro víru vynaložil vše. Ale ublížit člověku – to za žádnou cenu! A to je znamení svatosti a zároveň i příklad pro naše časy – pro naše smýšlení a jednání.

Úmysl dnešní modlitby: *Za lásku k bližním, k přátelům i nepřátelům.*

II. JANOVO BLAHOŘEČENÍ A SVATOŘEČENÍ

Igne me examinasti. Protřibil jsi mě ohněm. (Žalm 17,3)

26. KVĚTNA

Přípravy na blahořečení

Mučedník Jan Sarkander dostal nejprve titul „blahoslavený“. Co to znamená? Tento čestný titul dáváme v Církvi těm, u nichž bylo náležitě prokázáno, že zemřeli v oprávněné pověsti svatosti a jejichž veřejná úcta je dovolena na určitém území. Je-li tato úcta přikázána, získává takto poctěný titul „svatý“.

Jan Sarkander byl zbožnými lidmi uctíván hned po smrti. Kdo jako první přiložil ruku k dílu, aby byl prohlášen za blahoslaveného, byl olomoucký biskup Wolfgang hrabě Schrattenbach (1711–1738). Pověřil veškerým jednáním v té věci jednoho opata v Římě. Roku 1715 se tam konala o možnosti blahořečení Jana Sarkandra porada. Městská rada v Olomouci prosila roku 1728 biskupa, aby záležitost urychlil a dovedl ke šťastnému konci. Poukazovala na to, že zásluhy, ctnosti i zázraky prokázaly svatost Sarkandrovu a že jeho blahořečení bude Olomouci a celému křesťanstvu jen ke cti. Z řad lidu rovněž mnozí podporovali biskupovy snahy a sdělovali, že jejich prosby byly na přímluvu Jana Sarkandra vyslyšeny. Leč k cíli byla cesta ještě daleká a velmi obtížná. Z dalších biskupů věnoval pozornost blahořečení Jana Sarkandra kardinál Troyer (1745–1758). Za něho roku 1750 začal apoštolský proces v Římě. Příslušná soudní komise zasedala od 24. listopadu 1750 do 28. srpna 1851 celkem 136krát. Teprve 6. května 1860 – 240 let po smrti a po vysvětlení a odstranění všech nejasností – bylo dosaženo cíle a Jan Sarkander prohlášen za blahoslaveného. Stalo se tak na slavnosti u svatého Petra v Římě. Po přečtení papežova rozhodnutí se zpíval hymnus *Te Deum* (Bože, chválíme Tebe). Za zpěvu byl odhalen závoj, jímž byl dosud zastřen obraz nového blahoslaveného. Slavnostní vyzvánění a salvy z Andělského hradu oznamovaly tento úkon celému městu Římu. V bazilice byly zavěšeny dva obrazy, znázorňující dvě uzdravení na přímluvu blahoslaveného Jana Sarkandra.

Věnujme pozornost aspoň jednomu z nich. Osmiletý hoch Jan Kimmel trpěl po dvě léta zděděnou pakostnicí. Měl nohy po kolena oteklé. Rodiče pro svou chudobu nemohli vyhledávat lékařkou pomoc. Proto přinesli hocha do Olomouce k Sarkandrovu hrobu, aby tam prosili o uzdravení. S velkými obtížemi se pak dostali na Svatý Kopeček, kde přenocovali. V noci hošíkovi tak nohy otekly, že jej druhého dne do Olomouce museli nést. Matka přijala svaté svátosti u Panny Marie Sněžné, načež zanesla chlapce do Sarkandrovy mučírny. Položila jej na lavici a byla vroucně přítomna na mši svaté. Po mši svaté hoch s radostí prohlásil, že již může chodit. Oteklina zmizela a hoch celou cestu domů vykonal bez bolestí. Protokol o tom je v olomouckém svatomichalském archivu, folio 715–774.

Úmysl dnešní modlitby: *Za nemocné, trpící a osamělé.*

27. KVĚTNA

Slavnost blahořečení

O slavnosti blahořečení vlál před Svatopetrskou bazilikou prapor s obrazem blahoslaveného Jana. A nad obrazem slova 16. žalmu: *Igne me examinasti. – Protříbil jsi mě ohněm.* K večeru v 18 hodin přišel vzdát do chrámu poctu novému blahoslavenému papež Pius IX.

V Olomouci se konaly obdobné slavnosti koncem září roku 1860. Před slavností byly přeneseny ostatky blahoslaveného Jana od svatého Michala do metropolitního chrámu svatého Václava. Dómský probošt Peteani za přítomnosti některých kněží a dvou lékařů vložil Sarkandrovu lebku do šestihranného zaskleného relikviáře, ostatní kosti do podlouhlé skřínky.

Ostatky přenášeli faráři skočovský, příborský, opavský, uničovský, charvátský, zdounecký, boskovický, holešovský a svatomichalský. Město bylo slavnostně osvětleno. Pobožnost v dómu končila v 11 hodin v noci. Druhého dne v neděli sloužil mši svatou kardinál Fürstenberg za přítomnosti několika biskupů a mnoha hodnostářů duchovních i světských. Lid zaplnil celé náměstí před chrámem.

Týden nato se konaly slavnosti i jinde, zvláště v místech, kde blahoslavený Jan působil. Po slavnostech pak zatoužili ctitelé nového blahoslaveného, aby místo dosavadní skromné kapličky byla k jeho cti vybudována kaple větší a důstojnější. To se uskutečnilo za Františka kardinála Bauera v letech 1908–1910. Stavitel R. Němec vybudoval nad bývalou mučírnou skutečně důstojnou kapli v novobarokním slohu.

Je to umělecky hodnotný památník mučednictví blahoslaveného Jana. Ale památník mrtvý, z cihel a z kamene.

Ohněm na mučidle vytříbil Sarkander svou víru a věrnost. Ohněm úředních šetření byla vytříbena jistota o jeho svatosti. Naše víra, naše věrnost a náš charakter se nezdokonalí a neprojeví bez zkoušek, třebas i ohnivých. S tím počítejme. Snažme se svou vírou v Krista a svou věrností vůči Církvi podat živý doklad toho, že si víry a věrnosti dnes už svatého Jana Sarkandra vážíme.

Úmysl dnešní modlitby: *Za dary Ducha Svatého pro nás a pro ty, kteří vládnou.*

28. KVĚTNA

Žádost o kanonizaci

První oficiální žádost o Janovu kanonizaci byla připravena v Olomouci roku 1949, ale policie právě nově vzniklého totalitního režimu v ČSR ji zabavila.

Další žádosti jsou pak až z roku 1980, kdy biskupové z Olomouce a Katovic společným listem žádají na Kongregaci pro svatořečení v Římě o znovuzavedení procesu kanonizace blahoslaveného Jana Sarkandra, který sbližuje český a polský národ a jistě přispěje k většímu porozumění mezi křesťany katolického a evangelického vyznání.

O něco delší je list z 9. března téhož roku, v němž se katovická diecéze obrací na papeže Jana Pavla II. s prosbou, aby přistoupil ke svatořečení moravského a polského patrona zpovědi. Povzbudivou pohnutkou je pořádání společných poutí v poslední době. Kromě národních pohnutek se svatořečení může stát novým podnětem k překonání staleté nedůvěry mezi katolíky a protestanty a jistě přispěje, jak už bylo řečeno v dřívějším listě, ke konkrétnímu sblížení polského a českého národa.

Z Říma přišla kladná odpověď zveřejněním výnosu o znovuzavedení kauzy kanonizace blahoslaveného Jana Sarkandra dne 31. července 1981. Nejdůležitější podmínkou bylo schválení alespoň jednoho zázraku na jeho přímluvu.

Tímto zázrakem bylo rychlé, úplné a trvalé uzdravení P. Karola Pichy, římskokatolického faráře ze Skočova, rodiště Sarkandrova v dnešním Polsku, po akutním zánětu slinivky břišní, zánětu žlučníku a pobřišnice s komplikacemi výronu pohrudnice v rámci pooperačního průběhu, což nastalo v cieszynské nemocnici v červnu roku 1979. Když příbuzní a farníci byli o tak těžkém stavu P. Karola informováni, začali se modlit k Bohu na přímluvu blahoslaveného Jana Sarkandra za jeho uzdravení. Každodenně po mši svaté probíhala novéna před oltářem blahoslaveného a po jejím ukončení započala ihned druhá. Patnáctý den po operaci nastalo náhlé a rychlé uzdravení. Pacient byl propuštěn z nemocnice a mohl se vrátit ke své pastorační činnosti.

MUDr. T. Jarosz, lékař, který nemocného operoval a pečoval o něj, k tomu ve svém svědectví pro lékařskou radu příslušné římské Kongregace uvádí:

„Nemocného přijali do nemocnice 3. června 1979 pět minut před půl pátou ranní a v devět hodin téhož dne se podrobil operaci. Diagnóza nemoci zněla na zánět slinivky se zánětem žlučníku, žlučovými kameny a difuzním zánětem pobřišnice, zánětem dolního plicního laloku vlevo a zánětem levé plíce. Byl to velmi těžký stav. Členové komise se zajímali kromě popisu nemoci o barvu nemocné slinivky, velikost jejího poškození, charakter tekutiny v plících a v dutině břišní. Padaly otázky

především na přesný průběh operace a celý průběh léčby s hodinovou přesností. Na ní je vidět nejlépe, jak došlo k náhlému vyléčení i přes komplikace s vysokou horečkou a třesavkou. Zdůraznil jsem, že od počátku pobytu v nemocnici byl nemocný patnáct dnů ve stavu ohrožení, když vtom najednou přišla úleva a potom už jen po doléčení a krátkém pozorování mohl 16. července odejít z nemocnice bez pomoci, sám po vlastních nohou.“

Můžeme se být jisti, že tak jako se moc Janovy přímluvy ukázala v uvedeném případě, trvá a bude trvat i nadále: *„Svatý Jene Sarkandře, přimlouvej se za nás, za posílení naší víry, za naše nemocné, ale také za mocné tohoto světa, aby vždy činili jen dobro!“*

Úmysl dnešní modlitby: *Za brzké blahořečení kandidátů z olomoucké arcidiecéze: arcibiskupa A. C. Stojana, P. Antonína Šuránka, salesiána P. Ignáce Stuchlého a Aničky Zelíkové.*

29. KVĚTNA

Svatořečení v Olomouci

Po důkladném obeznámení s dokumentací lékařské komise, konzultoři teologové uznali bezprostřední souvislost mezi rychlým uzdravením a modlitbou na přímluvu blahoslaveného Jana Sarkandra za zázračnou. Ve veřejné konzistoři ve Vatikánu byl zveřejněn papežem potvrzený dekret a současně bylo určeno datum společného svatořečení s blahoslavenou Zdislavou na den 21. května 1995.

Svatý papež Jan Pavel II. při Janově kanonizaci v Olomouci na neředínském letišti pronesl o něm tato slova:

„Jan Sarkander – kněz a mučedník je především vaší chloubou, drazí Moravané, kteří ho stále milujete a uctíváte jako ochránce, zvláště v těžkých dobách svých dějin.

Jeho postava se skví zvláštním světlem především ke konci jeho života, kdy je uvězněn a přijímá od Pána milost mučednictví. V bouřlivé době vystupuje jeho postava jako znamení přítomnosti Boží a jako znamení věrnosti uprostřed dějinných kontrastů.

Ještě i dnes nás překvapuje neoblomnost tohoto prostého a ušlechtilého kněze: jeho až k smrti věrná oddanost povinnostem.

Ve vězeňské cele olomouckého žaláře – který ve mně zanechal hluboký dojem, když jsem jej před léty navštívil – Jan, podrobený ukrutnému mučení, se modlí a Pán mu umožňuje nabídnout sebe samého jako vzácný příklad trpělivosti a vytrvalosti.

Dnes, po Druhém vatikánském koncilu a na prahu třetího tisíciletí křesťanství, více než kdy jindy je nám dáno chápat tajemný odkaz Jana Sarkandra v kontextu evropské a celosvětové Církve. Jeho svatořečení chce být pramenem úcty také k těm, kdo v tomto století, a to nejen na Moravě a v Čechách, nýbrž v celé střední a východní Evropě, dali přednost ztrátě majetku, ústrkům a smrti před snadnějším řešením, jímž bylo shrbit se před útlakem a násilím.

Toto svatořečení nechce v žádném případě znovu otevírat bolestné rány, které v minulosti v těchto zemích zasáhly Tělo Kristovo. Dnes, já, papež římské církve, jménem všech katolíků prosím za odpuštění křivd, spáchaných na nekatolících v pohnutých dějinách tohoto národa, zároveň ujišťuji, že katolická Církev odpouští všechno zlé, co vytrpěly zase její děti.

Ať je dnešní den novým začátkem ve společné snaze následovat Krista, jeho evangelium, jeho zákon lásky, jeho svrchovanou touhu po jednotě věřících v Kristu: ‚Aby všichni jedno byli' (Jan 17,21).“

Kanonizace znamená rozšíření úcty v celé Církvi a zároveň stanovení liturgické památky. Svatý Jan Sarkander, kněz a mučedník, se v církevním kalendáři našich zemí každoročně připomíná dne 6. května, přičemž jeho památka je v moravských diecézích závazná.

Úmysl dnešní modlitby: *Za jednotu křesťanů a vzájemné odpuštění a uzdravení starých křivd.*

30. KVĚTNA

Papež sv. Jan Pavel II. vzpomíná na kanonizaci

Po svém návratu do Říma papež Jan Pavel II. hned při první generální audienci na náměstí sv. Petra ve středu 25. května 1995 věnoval skoro celou její centrální část kanonizaci, kterou slavil právě uplynulou neděli v Olomouci:

„Zdislava je spojena s dějinami církve v Čechách a Jan Sarkander s dějinami církve na Moravě.

Zdislava byla manželka a matka rodiny, členka třetího řádu svatého Dominika. Její jméno je známé a často se dává při křtu jak děvčatům, tak chlapcům. Jde o osobnost, která žije od 13. století v paměti církve nejen v Čechách, nýbrž i v Polsku a v okolních zemích.

V neděli 21. května byla povýšena k úctě oltářů spolu s Janem Sarkandrem, jehož život je spojen především s Olomoucí na Moravě. Sarkander se narodil ve Skočově v Těšínském Slezsku. Z toho důvodu bylo zařazeno do papežské návštěvy i jeho rodiště, ležící nyní v Polsku.

Jan Sarkander byl farářem v době, ve které křesťanstvo prožívalo drama reformace. Byl uvězněn, protože zůstal věrný katolické Církvi, a protestantští vládcové Olomouce ho podrobili krutému mučení. Zásada ‚čí panství, toho náboženství', opravňovala tehdy ty, kteří měli moc – protestanty nebo katolíky – vnutit vlastní náboženskou příslušnost svým poddaným. Ve jménu této zásady došlo v Čechách i na Moravě k tolikerému násilí jak ze strany katolíků, tak protestantů. Jan Sarkander je pouze jednou z obětí této situace.

Znamení Boží prozřetelnosti ukazují, že dosáhl hrdinské svatosti. Bylo tedy spravedlivé, aby byl povýšen k úctě oltáře."

Je velikým znamením Božím a nádherným svědectvím o tom, čemu říkáme „communio sanctorum – společenství svatých", že ten, který povýšil našeho Jana Sarkandra spolu s paní Zdislavou k úctě oltáře, sám nyní této úcty požívá – máme tak jistotou, že se všichni již radují v nebi z Boží blízkosti a svou přímluvou pamatují i na nás. Rovněž tak papež Pius IX., který Jana blahořečil, sám je uctíván jako blahoslavený. Proto můžeme s důvěrou volat:

„Svatí Jene Sarkandře, Zdislavo, Jene Pavle II. a blahoslavený Pie IX., orodujte za nás!!!"

Úmysl dnešní modlitby: *Za naši osobní svatost, která je zároveň i naší největší službou tomuto světu.*

31. KVĚTNA

Zamyšlení v olomoucké Sarkandrovce

Kapli blahoslaveného Jana Sarkandra v Olomouci, zvanou Sarkandrovka, najde jen ten, kdo ji hledá. Stojí na spojnici mezi chrámem Panny Marie Sněžné a chrámem svatého Michala. Přes cestu je masivní budova Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého na malém náměstíčku. Sarkandrovka byla k letošnímu výročí svého patrona uvnitř nově zrekonstruována.

Vejdeme. A nejprve ztišíme své srdce. Je to dům Boží, i když by tam právě nebyla Nejsvětější Svátost. Je to stále především dům modlitby.

Pak se rozhlédneme. Osvěžená malířská výzdoba kaple na nás působí příjemně. Zvedá náš pohled vzhůru až k lucerně nad vrcholem kopule. Všimneme si čtyř postav andělů s latinskými nápisy: *Ut sacerdos credidit, tacuit, passus est. Jako kněz věřil, mlčel a trpěl.* Ano, uměl to, jak se na kněze patří.

Velkým otvorem v podlaze, ohraničeným vkusným zábradlím, vidíme skřipec. Je zasklený, aby si jej lidé po třískách nerozebrali. Tak na tomto mučidle blahoslaveného Jana napínali… Vroucně se nám chce zazpívat: *Zdráv buď, otče, od nás milovaný, jehož Slezsko dalo Moravě…*, jako by chtělo ukázat, že nepřijalo cyrilometodějskou víru z Moravy zbytečně.

Když svatého Jana naposled odvázali ze skřipce, klesl s vymknutými údy na pravou stranu skřipce směrem ke stěně. Tam je studna. Vypravuje se, že Sarkander tam ležel 2 hodiny polomrtvý. Když přišel k vědomí, trápila ho žízeň. Tázal se přítomných biřiců: *„Máte co pít?“* Nedostal však ani odpověď, ani napít. Vedle jeho hlavy vytryskl pramen vody, z něhož uhasil žízeň.

Postoupíme do přední části kaple, do kněžiště. Na stěnách nás upoutávají tři obrazy od mistra Jano Köhlera. Vlevo je průvod s Nejsvětější Svátostí a lisovčíci před branami Holešova. Byl to od svatého Jana i od jeho lidí projev velké víry a odhodlání. Díváme se na tento obraz zvlášť vděčně. Vždycky! Nejsvětější Svátost chrání nejen před lisovčíky… A v dobách Jana Sarkandra byla velmi tupena! V jednom českém městě byla roku 1618 uspořádána rouhavá slavnost na svátek Božího Těla. Věděl-li Sarkander o takových věcech – a vědět to mohl –, pak takový jeho eucharistický průvod mohl být i úkonem smíru.

Pravý obraz znázorňuje vyslýchání a mučení svatého Jana. A střední: Sarkander se modlí v kobce ve společnosti tří kartuziánů ze Štípy… A šestiletá Anička Mandelová, poněkud ještě ulekaná, musí na vlastní oči poznávat, že svět je slzavým údolím.

Přečteme si ještě nápis, který jako prstenec obepíná celý prostor: *Beatus Joannes invocatione Jesu, Mariae et Annae feritatem carnificum prostravit. Blahoslavený Jan zkrotil krutost katů vzýváním Ježíše, Marie a Anny.*

Nad oltářem je obraz přesvaté Panny Marie Nanebevzaté. Nanebevzetím je korunován pozemský život křesťana. Aby tak mohl být bezpečně korunován i náš pozemský boj, svěřme se Panně Marii do ochrany. Ona se umí postarat o každého. Není přece bez hlubokého smyslu slovo Pána Ježíše z kříže: *„Hle Tvá matka!“* (Jan 19,27) Blahoslavený Jan se Jí svěřil. Je to významné: Zde je jeho kaple, předtím jeho mučírna, a Ona tu má čestné místo. Na Svatém Hostýně je zlaté Její sídlo a on tam má svou kapli.

Sarkandrovka stojí na cestě mezi kněžským seminářem a bohosloveckou fakultou. Bylo skoro samozřejmé, že se právě zde bohoslovci zastavovali a snad i nadále zastavují cestou na přednášky, aby právě on jim ukázal na Ni, Pannu Marii, a Ona zase na něho; tak aby měli Pannu Marii za Matku a svatého Jana za svůj vzor. Však také někdejší Mariánská družina olomouckých 33 bohoslovců nesla název: *„… pod ochranou Panny Marie bez poskvrny počaté a blahoslaveného Jana Sarkandra“*. Přesvatá Panno, vychovej nám svědomité a šťastné kněze. A v duších mladých lidí pomoz probudit zájem o duchovní hodnoty.

Zvolna se s posvátnými prostorami Sarkandrovky loučíme. Pohlížíme k východu. Z kůru jako by na nás troubili andělé na své polnice. Opravdu se nezdá, že by si chtěli troubit jen tak pro sebe. Volají nám do duše:

Prohlédli jste si kapli, ne abyste se mohli chlubit, co jste viděli. Zde jste viděli svatého Jana, chloubu Církve, perlu Moravy. Kéž i vámi se může Církev chlubit, kéž i váš život je takovou perlou pro naši moravskou zemi.

Proto jsme usedali v máji v duchu u nohou Matky Boží, ne abychom zůstali jenom sedět. Ale abychom poznali a zamilovali si cestu spásy, po ní stále rozhodněji kráčeli a na tuto cestu abychom přiváděli také své přátele.

Příklad a přímluva svatého Jana Sarkandra nás budou posilovat!!!

Úmysl dnešní modlitby: *Za vytrvalost v dobrém a za apoštolské smýšlení.*